

Cicero
Epist. libri tres

Dusseld.

1562

Nicht 5. Merk.

(Wachtrag von S. 323)

BEI C. SCHULTZE
DÜSSELDORF

C

NI

LI

JAN

17

Düsseldorf

Alber

M. TVLLII
CICERO
NIS EPISTOLARVM
LIBRI TRES, A IOANNE
STVRMIO PVERILI EDV
cationi confecti.

IAM RECENS AB INNVMER
*ris mendis repurgati, ex editione postre
ma P. Manutij A. F.*

Dusseldorpij excudebant Ioannes Oridryus &
Albertus Busius Affines, Anno 1562.

20 Ser. Lat. 497

v. 16

~~Schrank~~

2 We

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSELDORF

31.1314

IOANNES STVR

MIVS IACOBO STVR-

mio fratri S.

Vdiuisti sepè, vt memini, ex me, Iacobe frater, studiorū nostrorum finem rerum cognitionem, & orationis elegantiam esse debere. Rerū etiam doctrinam sine sapientia religionis minimum prodesse: & dicendi rationem absq; optimorū scriptorum assidua lectione, atq; artificiosa imitatione non comparari talem, qualem desideramus. Itaq; sæpenumero dixi, si meministi, ad religionem pueros excitandos esse, & proponendum illis in scholis Ciceronem: quorum altera mentem, alter linguam optimè possit informare. Sed habèda ratio est, in educatione linguæ, non solum etatum, sed etiam virium & ingeniorum. Ab epistolis principium rectè sumi potest, si deligantur quæ argumento faciles sunt, & sunt rerum non ignotarum, atq; huiusmodi verborum, quæ in nostra manserunt consuetudine. Hanc rationem ego in hisce tribus libris conficiendis

A 2 secutus

secutus sum: neq; artificiosissimè, neq; sapien-
tissimè scriptas epistolas delegi, sed quæ à
pueris intelligi possent, & haberent nostræ
consuetudinis verba, & sermonis quotidia-
ni sententias, earumq; formas nobis quidem
non vlitatas, sed tamen apertas, & elegantes,
& doctas. Hos ego ad te mitto, quo videas
me in eadem adhuc esse sententia, in qua fui
olim. Amabo te, mi optatissime frater, perge
porrò in hoc litterarum curriculo progredi.
Audio nihil de studijs tuis, abs sum procul:
metuo valde, cum cogito posse fieri, vt non
meis optatis, & patris expectationi satisfa-
cias. Expecto literas tuas, vt intelligam, tum
quantum profeceris, tum quantum de te
possimus deinceps sperare. Vale.

Argentinae tertio Kalendas
Februar. Anno

1539.

*Adiectus est ubiq; ad singula epistolia gemis-
nus numerus, quorum prior librorum,
posterior epistolarum cuiusq;
libri ordinem obseruat.*

MARCVS TVL-

LIVS CICERO TERENCE

sua salutem plurimam dicit. Familiar.

lib. 14. Epist. 22.

SI uales bene est, ego ualeo. Nos quotidie tabellarios uestros expectamus: qui si uenerint, fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit, faciemusque te statim certiozem. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Kalend. Septemb.

TVLL. TERENCE SVAE S.P.D. 14. 21.

SI uales bene est, ego ualeo. Da operam ut conualescas: quod opus erit, ut res tempusque postulat, provideas, atque administres: et ad me de omnibus rebus quam saepissime litteras mittas. Vale.

TVLL. TERENCE SVAE S.P.D. 14. 8.

SI uales bene est, ego quidem ualeo. Valetudinem tuam uelim cures diligentissime. Nam mihi et scriptum, et nuntiatum est, te in febrim subito incidisse. Quod celeriter me fecisti de Caesaris litteris certiozem, fecisti mihi gratum. Item posthac, si quid acciderit noui, facies ut sciam. Cura ut ualeas. Vale. datum IIII. Nonas Iunias.

TVLL. TERENCE SVAE S.P.D. 14. 24.

A 3 Si

LIBER

Si uales bene est, ego ualeo. Nos neq; de Cæsaris aduentu, neq; de litteris, quas Philotimus habere dicitur, quicquã adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te statim certiorẽ. Valetudinem tuam fac ut cures. Vale 4. Idus Sext.

TVLL. TERENCEIAE SVAE S.P.D. 14. 23.

Si uales bene est, ego ualeo. Reddita mihi iam standẽ sunt à Cæsare litteræ satis liberales: & ipse opinione celerius uenturus esse dicitur. Cui utrum obuiam procedam, an hic eũ expectem, cum constituero, faciam te certiozem. Tabellarios mihi uelim quam primum remittas. Valetudinem tuam cura diligenter. Vale. Pridie Idus Sext.

TVLL. TERENCEIAE SVAE S.P.D. 14. 17.

Si quid haberem, quod ad te scriberem, facerẽ Sid & pluribus uerbis, & sæpius. Nũc quæ sunt negotia uides. Ego autẽ quomodo sim affectus, ex Lepta, & Trebatio poteris cognoscere. Tu fac, ut tuam, & Tulliaẽ ualetudinem cures. Vale.

TVLL. TERENCEIAE SVAE S.P.D. 14. 15.

Si uales bene est, ego ualeo. Constitueramus, ut ad te antea scripseram, obuiam Ciceronẽ Cæsari mittere: sed mutauimus consilium, quia de illius aduẽtu nihil audiebamus. De ceteris rebus, etsi nihil erat noui, tamen quid uelimus, & quid hoc tempore putemus opus esse, ex Sicca poteris cognoscere. Tulliam adhuc mecum teneo. Valetudinem

dinem

P R I M V S.

Sanam tuam cura diligenter. Vale duodecimo Kalend. Quinctil.

TULL. TERENTIAE SVAE S.P.D. 14. 19.

IN maximis meis doloribus excruciat me ualētudo Tulliae nostrae. De qua nihil est, quod ad te plura scribam: tibi enim aequē magnae curae esse certo scio. Quod me propius uultis accedere, uideo ita esse faciendum: etiam ante fecissem, sed me multa impedierunt, quae ne nunc quidem expedita sunt. Sed à Pomponio expecto litteras, quas ad me quàm primum perferendas cures uelim. Da operam ut ualeas.

M.T.C. TERENTIAE SVAE S.P.D. 14. 12.

Quod nos in Italiam saluos uenisse gaudes, perpetuo gaudeas uelim. Sed perturbatū dolore animi, magnisq; iniurijs, metuo ne id cōsiliū ceperimus, quod non facile explicare possimus. Quare quantum potes adiuua. Quid autē possis, mihi in mentem non uenit. In uiam quod te des hoc tempore, nihil est. Et longum est iter, Et non tutū: Et non uideo, quid prodesse possis, si ueneris. Vale. Datum pridie Nonas Nouemb. Brundisio.

M.T.C. TERENTIAE SVAE S.P.D. 14. 11.

Si uales bene est, ego ualeo. Tullia nostra uenit. Sed me pridie Idus Iunij: cuius summa uirtute, Et singulari humanitate grauiore etiam sum dolore affectus, nostra factum esse negligētia, ut longe

LIBER

alia in fortuna esset, atque eius pietas ac dignitas postulabat. Nobis erat in animo Ciceronem ad Cæsarem mittere, & cum eo Cn. Saliustium. Si profectus erit, faciam te certiolem. Valetudinem tuam diligenter cura. Vale. xvij Kal. Quint.

TULLIVS ET CICERO S. D. TIRONI SVO 16.2.

Septimum iam diem Corcyrae tenebamur, Quod stem pater, et filius Buthroti. solliciti eramus de tua valetudine mirum in modum: nec mirabamur nihil à te litterarum. ijs enim uentis istinc nauigatur, qui si essent, nos Corcyrae non sederemus. Cura igitur te, & confirma: & cum commodè, et per valetudinem, & per anni tempus nauigare poteris, ad nos amantissimos tui ueni. Nemo nos amat, qui te non diligit. Carus omnibus, expectatusq; uenies. Cura ut ualeas etiam atq; etiam Tiro noster. Vale. xv. Kal. Nouemb. Corcyrae.

TULLIVS TIRONI SVO S. P. D. 16.4.

Non queo ad te, nec lubet scribere, quo animo sim affectus: tantum scribo, & tibi, & mihi maximæ uoluptati fore, si te firmum quam primum uidero. Tertio die abs te ad Alyziam accesseramus. Is locus est citra Leucadem stadia cxx. Leucade aut te ipsum, aut tuas litteras à Marione putabam me accepturum. Quantum me diligis, tantum fac ut ualeas, uel quantum te à me scis diligi. Nonis Nouemb. Alyzia.

Cicero

P R I M V S.

CIC. FILIVS TIRONI SVO S. 16. 25.

Etsi iusta, & idonea usus es excusatione in
 termissionis litterarum tuarum: tamen id ne
 sepius facias rogo. Nam & si de Reip. rumoribus
 et nuntijs certior fio, & de sua in me uolūtate sem
 per ad me perscribit pater: tamen de quauis mini
 ma re scripta à te ad me epistola semper fuit gra
 tissima. Quare cū in primis tuas desiderē litteras,
 noli cōmittere, ut excusatione potius expleas offi
 cium scribendi, quàm assiduitate litterarum. Vale.

M. T. C. SERUIO SVLPICIO S. D. P. 13. 26.

Hagesaretus Larissæus magnis meis benefi
 cijs ornatus in consulatu meo, memor &
 gratus fuit, meq; postea diligentissimè coluit. Eum
 tibi magnopere cōmendo, ut & hospitem meū, &
 familiarem meum, & gratum hominem, & uirum
 bonū, & principem ciuitatis suæ, & tua necessitu
 dine dignissimum. Pergratum mihi feceris, si dede
 ris operam, ut is intelligat hanc meam commenda
 tionem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

M. T. C. TREBATIO S. D. 7. 19.

Epistolam tuam, quam accepi ab L. Aruntio
 conscidi innocentem: nihil enim habebat, q̄
 non uel in concione rectè legi posset. Sed & Arun
 tius ita te mandasse aiebat, & tu adscripseras. Ve
 rùm illud esto. nihil te ad me postea scripsisse de
 miror, præsertim iam nouis rebus. Vale.

A 5

M. T. C.

LIBER

M. T. C. Q. VALERIO. Q. F. S. P. D. 13. 7.

P Cornelius, qui tibi has litteras reddidit, est
 • mihi à P. Cuspio commendatus: cuius caussa
 quantopere cuperem, deberemq; profectò ex me
 facile cognouisti. Vehemèter te rogo, ut cures, ut
 ex hac commendatione mihi Cuspius quàm maxi-
 mas, quàm primum, quàm sepiusimè gratias agat.

M. T. C. C. MEMMIO S. D. 13. 3.

Avlum Fusium unum ex meis intimis, obser-
 uantissimū, studiosissimumq; nostri, erudi-
 tum hominē, et summa humanitate, tuaq; amicitia
 dignissimū, uelim ita tractes, ut mihi coram recepi-
 sti. Tam mihi gratum id erit, quàm quod gratissi-
 mum. ipsum præterea summo officio, & summa ob-
 seruantia tibi in perpetuum deuinxeris. Vale.

M. T. C. C. CORNIFICIO S. P. D. 12. 26.

Sextus Aufidius, & obseruantia, qua me colit,
 Saccedit ad proximos, & splendore equiti Ro-
 mano nemini cedit. Est aut ita temperatis, modera-
 tisq; moribus, ut summa seueritas summa cum hu-
 manitate iungatur. Cuius tibi negotia, quæ sunt in
 Africa, ita cōmendo, ut maiore studio, magis uè ex
 animo commendare non possim. Pergratum mihi
 feceris, si dederis operam, ut is intelligat meas
 apud te litteras maximum pondus habuisse. Hoc te
 uehementer mi Cornifici rogo. Vale.

CICERO BASILIO. S. 6. 16.

Tibi

P R I M V S.

Tibi gratulor, mihi gaudeo: te amo, tua tueor:
à te amari, & quid agas, quidq; istic agatur
certior fieri uolo. Vale.

D. B R V T V S I M P. M. C I C. S. P. D. I I. 4.

Si de tua in me uoluntate dubitarem, multis à
te uerbis peterem, ut dignitatem meam tuere-
re: sed profectò est ita, ut mihi persuasi, me tibi
esse curæ. Progressus sum ad in alpinos cum exerci-
tu, non tam nomen captans imperatorium, quã cu-
piens militib. satisfacere, firmosq; eos ad tuendas
nostras res efficere: quod mihi uideor consecutus.
Nam & liberalitatem nostram, & animum sunt
experti: cum omnium bellicosissimis bellum gessi:
multa castella cepi, multa uastavi. Non sine caussa
ad Senatum litteras misi. Adiuua nos tua senten-
tia: quod cum facies, ex magna parte cõmuni com-
modo inseruieris. Vale.

M. T. C. S E R V I O S V L P I T I O. S. P. D. I 3. 21.

A Scapone Patrensi medico utor ualde fa-
miliariter, eiusq; tum consuetudo mihi iu-
cunda fuit, tum etiã ars, quam sum expertus in ua-
letudine meorũ. In qua mihi tum ipsa scientia, tum
etiã fidelitate, beneuolentiaq; satisfecit. Hunc
igitur tibi commendo & à te peto, ut des operam,
ut intelligat, diligẽter me scripsisse de se, meamq;
commendationem usui magno sibi fuisse. Erit id
mihi uehementer gratum. Vale.

M. T. C.

L I B E R

M. T. C. A M P I O. S. D. IO. 29.

DE meo studio erga salutem, & incolumitatem tuam, credo te cognoscere ex litteris tuorū, quibus me cumulatisimè satis fecisse certè scio: nec ijs concedo, quanq̄ sunt singulari in te benevolentia, ut te saluum malint, quā ego. Illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus, quā ipsi hoc tempore prodesse possim: quod quidem nec destitit facere, nec desistam: & iam in maxima re feci, & fundamenta ieci salutis tuæ. Tu fac bono animo magnoq; sis, meq; tibi nulla in re defuturum esse confidas. Pridie Nonas Quinctileis. Vale.

M. T. C. M. M A R I O. S. P. D. 7. 4.

AD VII. Kal. in Cumanū ueni cum Libo ne tuo, uel nostro potius: in Pompeianum statim cogito. Sed faciā te ante certiozem. Te cum semper ualere cupio, tum certè, dum hīc sumus. Vides enim quanto post unā futuri sumus. Quare si quod constitutum cum podagra habes, fac in alium diem differas. Cura igitur, ut ualeas: & me hoc bi-
duo, aut triduo expecta. Vale.

CIC. P L A N. I M P. C O N S. D E S. S. P. D. IO. 14.

O Gratiam famam biduo ante uictoriā, de subsidio tuo, de studio, de celeritate, et de copijs atq; etiam hostibus fufis: spes omnis in te est. Fugisse enim ex proelio Mutinensi dicuntur notissimi latronum duces. Est enim non minus gratum,
extrema

P R I V M S.

extrema delere, quàm prima depellere. Equidem
expectabam iam tuas litteras, idq; cū multis. Spe-
rabamq; etiam Lepidum temporibus admonitum,
tecum, & Reip. satis esse facturum. In illam igitur
curam incumbe mi Plance, ut ne qua scintilla te
terrimum belli relinquatur. Quod si erit factum, &
Rempub. diuino beneficio affeceris, & ipse ætera-
nam gloriam consequere. Tertio Idus Maij. Vale.

M. T. C. P A P I R I O P E T O S. D. 9. 23.

Heri ueni in Cumanum, cras ad te fortasse.
Sed cum certū sciam, faciam te paulo ante
certiorē. Etsi Marcus Ceparius, cū mihi in silua
Gallinaria obuiā uenisset, quæsissemq; quid age-
res, dixit te in lecto esse, quòd ex pedib. laborares:
tuli scilicet molestē, ut debui: sed tamē cōstitui ad
te uenire, ut & uiderem te, & uiserem, & cœna-
rem etiā. Non enim arbitror cocū etiam te arthri-
cum habere. Expecta igitur hospitem cū mini-
mè edacem, tum inimicum cœnis sumptuosus. Vale.

M. C I C. S. P. D. C N. P L A N C I O. 4. 15.

Accepi perbreueis tuas litteras: quibus id,
quod scire cupiebam, cognoscere non po-
tui: cognoui autem id, quod mihi dubium non fuit.
Nam quàm fortiter ferres communeis miserias,
nō intellexi: quàm me amares, facile perspexi, sed
hoc scieram boni: illud si scissem, ad id meas litte-
ras accommodassem. Sed tamen etsi antea scripsi,
que

LIBER

que existimaui scribi oportere, tamen hoc tempore breuiter commonendum putauit, ne quo periculo te proprio existimares esse: in magno omnes, sed tamē in communi sumus. Quare non debes aut propriam fortunam, ac præcipuam postulare, aut communem recusare. Quapropter eo animo simus inter nos, quo semper fuimus. Quod de te sperare, de me præstare possunt. Vale.

CICERO DOLABELLÆ S. D. 9. 12.

GRatulor Baijs nostris, siquidem, ut scribis, salubres repete facte sunt, nisi forte te amant, & tibi assentantur, & tam diu dum ades, sunt oblita sui. Quod quidem si ita est, minime miror, cælum etiam et terras uim suam, si tibi ita eueniat dimittere. Orationculam pro Deiotaro, quam requiebas, habebam mecum, quod non putaram. Itaque eam tibi misi. Velim sic legas, ut causam tenuem, et inopem, nec scriptione magnopere dignā. Sed ego hospiti ueteri, & amico munusculum mittere uolui leuidensæ crasso filo, cuiusmodi ipsius solent esse munera. Tu uelim animo sapienti fortiq; sis: ut tua moderatio, & grauitas aliorum infamet iniuriam. Vale.

M. T. C. C. CVRIONI S. P. D. 23.

EPistolarum genera multa esse non ignoras: sed unum illud certissimum, cuius causa inuenta res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, si quid

P R I V M S.

Nihil quid esset, quod eos scire, aut nostra, aut ipsorum
 interesset. Huius generis literas à me profecto non
 expectas: domesticarum enim rerum tuarum habes
 scriptores et nuntios. In meis autem rebus ni-
 hil est sane noui. Reliqua sunt epistolarum genera
 duo, quæ me magnopere delectant: unum familiare
 et iocosum, alterum seuerum et graue. Vtro me
 minus deceat uti, non intelligo. Iocor ne tecum per
 literas? Ciuem me hercule, non puto esse, qui tem-
 poribus his ridere possit. An grauius aliquid scri-
 bam? quid est, quod possit grauius à Cicerone scri-
 bi ad Curionem, nisi de Rep. Atque in hoc genere
 hæc mea causa est, ut neq; ea, quæ nunc sentio, ue-
 lim scribere. Quamobrem, quoniam mihi nullum
 scribendi argumentum relictum est, utar ea clau-
 sula, qua solco, teq; ad studium summæ laudis co-
 hortabor. Est enim tibi grauis aduersaria constitu-
 ta, et parata incredibilis quædam expectatio: quæ
 tu una re facillime uinces, si hoc statueris, quarum
 laudum gloriam admiraris, quibus artibus eæ lau-
 des comparantur, in ijs esse elaborandum. In hanc
 sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis
 incitatum esse considerem. Et hoc quicquid attigi,
 non feci inflammandi tui causa, sed testificandi æ-
 moris mei.

Vale.

M. T. C. IMPERATOR M. COELIO

AEDILI CURVLI S.P.D. 2. 13.

Marco

LIBER

Marco Fabio uiro optimo, & homine doctissimo familiarissime utor, mirifice que eum diligo, cum propter summum ingenium eius, summamq; doctrinam, tum propter singularem modestiam eius negotium sic uelim suscipias, ut si esset res mea. Noui ego uos magnos patronos: hominem occidat oportet, qui uestra opera uti uelit. Sed in hoc homine nullam accipio excusationem. Omnia relinques, si me amabis, cum tua opera Fabius uti uolet. Ego res Romanas uehementer exopto, & desidero, in primisq; quid agas scire cupio: nam iam diu propter hiemis magnitudinem nihil noui ad nos afferebatur. Vale.

CICERO TREBATIO S.P.D. 7. 23.

Illuseras heri inter scyphos, quod dixeram controuersiam esse: posset ne hæres, quod furtum antea factum esset, recte furti agere. Itaq; etsi domum bene potus, seroq; redieram: tamen id caput, ubi hæc controuersia est, notauit, et descriptum tibi misi, ut scires id, quod tu neminem sensisse dicebas Sextum Aelium, M'. Manilium, M. Brutum sensisse. Ego tamen Scauola, & Testæ assentior. Vale

M.T.C. D. BRUTO IMP. S.P.D. II. 15.

Et si mihi tuæ litteræ iucundissime sunt, tamen iucundius fuit, quod in summa occupatione tua Planco collega mandasti, ut te mihi per litteras excusaret: quod fecit ille diligenter. Mihi
autem

P R I M V S.

autem nihil amabilius officio tuo & diligētia. Cōiunctio tua cum collega, concordiaq; uestra, quæ litteris omnibus declarata est, S. P. Q. R. gratissima accidit. Quod superest, perge mi Brute, & iam non cum alijs, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo magistro breuitatis uti cogito. Litteras tuas uehementer expecto, & quidem taleis, qualeis maxime opto.

M. C I C E R O T. F V R F A N O P R O

C O S. S. D. 6. 9.

C Vm A. Cæcina tanta mihi familiaritas, cōsuetudoq; semper fuit, ut nulla maior esse possit. Nam & patre eius claro homine, et forti uiro plurimum usi sumus, & hunc à puero (quod & spem mihi magnā afferebat summæ probitatis summæq; eloquentiæ, & uiuebat mecum coniunctissimè, non solū officijs amicitiae, sed etiam studijs cōmunijs) sic semper dilexi, ut non ullo cū homine cōiunctius uiuerem. Nihil attinet me plura scribere. quàm mihi necesse sit eius salutē, & fortunas quibuscunq; rebus possim tueri, uides. Reliquū est, ut, cum cognorū pluribus rebus, quid tu & de bonorū fortuna, et de Reip. calamitatibus sentires, nihil à te petā, nisi ut ad eam uoluntatem, quā tua sponte erga Cæcinam habiturus esses, tantus cumulus accedat cōmendatione mea, quanti me à te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

Ε

M. C.

L I B E R

M. C. CORNIFICIO COLLEGAE S. 12.26.

Gratæ mihi tuæ litteræ, nisi quod Sinuessanum diuersoriolum contempsisti. Quam quidem contumeliã uilla pusilla iniquo animo feret, nisi in Cumano, & Pompeiano reddideris $\pi\alpha\upsilon\tau\alpha\ \tau\omega\delta\epsilon\ \tau\omega\upsilon\tau\omega\upsilon$. Sic igitur facies, meq; amabis, et scripto aliquo laceffes. Ego enim respondere facilius possum, quam prouocare. Quod si, ut est, cessabis, laceffam, ne tua ignauia etiã inertiam afferat. Plura otiosus: hæc cum essem in senatu exarauī. Vale.

M. T. C. CORNIFICIO S. D. 12.21.

CAius Anitius familiaris meus, uir omnibus rebus ornatus, negotiorũ suorum caussa legatus est in Africã legatione libera. eum uelim rebus omnib. adiuues, operamq; des, ut quã commo- distimè sua negotia cõficiat. Inprimisq;, quod ei carissimum est, dignitatẽ eius tibi cõmendo. Idq; à te peto, q; ipse in prouincia facere sum solitus nõ rogatus, ut omnibus senatoribus lictores darem, quod idem acceperam, et cognoueram à summis uiris factitatũ. Hoc igitur mi Cornifici facies, ceterisq; rebus omnibus eius dignitati, rei q; si me amas, consules. Id erit mihi gratissimũ. Da operam ut ualeas.

M. T. C. C. CASSIO S. P. D. 12.9.

Breuitas tuarum litterarũ me quoq; breuiter in scribendo facit, et uere ut dicã, non satis occurrit, quod scribam. Nostras enim res in

actis

PRIMVS.

actis perferri ad te certò scio: tuas aut ignoramus.
 Tanquam enim clausa sit Asia, sic nihil perfertur
 ad nos, præter rumores de oppresso Dolabella, sc
 tis illos quidem cōstantes, sed adhuc sine auctore.
 Nos confectum bellum cum putaremus, repente à
 Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti su
 mus. Itaq; persuade tibi, maximā Reip. spem in te,
 & in tuis copijs esse. Firmos omnino exercitus ha
 bemus: sed tamen, ut omnia (ut spero) prosperè pro
 cedant, multum interest te uenire. Exigua est enim
 spes Reip. nam nullam nō libet dicere, sed quæcum
 que est, ea despondetur anno cōsulatus tui. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D. 13. 31.

Lucius Manlius est Sosis: is fuit Catinēsis, sed
 est una cū reliquis Neapolitanis ciuis Roma
 nus factus, decurioq; Neapoli. Erat enim adscri
 ptus in id municipiū, ante ciuitatē socijs, et Latinis
 datam. Eius frater Catinæ nuper mortuus est: nul
 lam omnino arbitramur de ea hereditate contro
 uersiam eum habiturum. Et est hodie in bonis. Sed
 quando habet præterea negotia uetera in Sicilia
 sua; & hanc hereditatē fraternam, et omnia eius
 tibi commendo. Inprimisq; ipsum uirum optimum,
 mihiq; familiarissimū, his studijs litterarū, doctri
 næq; præditum, quibus ego maximè delector. Peto
 igitur abs te, ut eum, siue aderit, siue non uenerit
 in Siciliam, in meis intimis, maximeq; necessarijs

B a scida

LIBER

scias esse. Itaq; tractes, ut intelligat meam commenda-
 tionem sibi magno adiumento fuisse. Vale.

TVLL. & CICERO F. & Q. Q. TIRONI HVMA-
 NISS. & OPT. S.P.D. 16. I.

Vide quanta in te sit suauitas: duas horas Thy-
 rei fuimus: Xenomenes hospes tam te dili-
 git, quam si uixerit tecum. Is omnia pollicitus est,
 quæ tibi essent opus: facturum puto. Mihi placebat,
 si firmior esses, ut te Leucadem deportares, ut ibi
 te planè cõfirmares. Videbis, quid Curio, quid Ly-
 soni, quid medico placeat. Volebam ad te Marionem
 remittere, quem, cum meliusculè tibi esset, ad me
 mitteres: sed cogitavi unas litteras Marionem affer-
 re posse, me aut crebras expectare. Poteris igitur,
 & facies, si me diligis, ut quotidie sit Acastus in
 portu. Multi erunt quibus rectè litteras dare possi-
 sis, qui ad me libenter perferant. Equidem Patras
 euntem neminem prætermittam. Ego omnem spem tui
 diligenter curandi in Curio habeo. nihil potest illo
 fieri humanius, nihil nostri amantius. ei te totum tra-
 de. Malo te paulò post ualentem, quam statim imbeci-
 illum uidere. Cura igitur nihil aliud, nisi ut tu ua-
 leas, cetera ego curabo. Etiam atq; etiam uale. Leu-
 cade proficiscens. Septimo Idus Nouemb.

TVLL. & CIC. & Q. Q. TIRONI S.P.D. 16. 7.

Tertiam ad te hanc epistolam scripsi eadem
 die, magis instituti mei tenendi causa. quia

naetus

P R I M V S.

naetus eram, cui darem, quam quod haberem quid
 scriberem. Igitur illa: quantum me diligis, tantum
 adhibe in te diligentiae. Ad tua innumerabilia in
 me officia adde hoc, quod mihi erit gratissimum
 omnium, cum ualitudinis rationem, ut spero, habue-
 ris, habeto etiam nauigationis. In Italiam euntibus
 omnibus ad me litteras dabis, ut ego euntem Pa-
 tras neminem praetermitto. Cura, cura te mi Tiro.
 quando non contigit, ut simul nauigares, nihil est,
 quod festines, nec quicquam cures nisi ut ualeas.
 Etiam atque etiam uale. VII. Idus Nouembris.
 Actio uesperis.

TULLIVS TIRONI S.D. 16.12.

EGo uero cupio te ad me uenire, sed uiam ti-
 meo: grauissime agrotasti: inedia, & purga-
 tionibus, et ui ipsius morbi consumptus es. Graues
 solent offensiones esse ex grauibus morbis, si qua
 culpa commissa est. iam ad id biduum, quod fueris
 in uia, dum in Cumanum ueneris, accedent conti-
 nuo ad reditum dies quinque. Ego in Formiano ad
 tertium Kalend. esse uolo. ibi te ut firmum offen-
 dam, mi Tiro, effice. Litterulae meae, siue nostrae tui
 desiderio oblanguerunt. Hac tamen epistola quam
 Acastus attulit, oculos paulum sustulerunt. Pom-
 peius erat apud me, cum haec scribebam. hilaris &
 libenter ei cupienti audire nostra, dixi, sine te o-
 mnia mea muta esse: tu Musis nostris para ut ope-

B 3 ras rede

L I B E R

vas reddas: nostra ad diem dictā fient: docui enim
te, fides ē τῶν μὲν quod haberet. Fac planē ut ualeas
nos ad summum. Vale. 14. Kal.

M. T. C. B R V T O. S. P. D. 3. 15.

L Vcio Titione Strabōe, equite Romano in pri-
mis honesto, & ornato familiarissimē uitor.
Omnia mihi cū eo intercedunt iura summæ neces-
situdinis. Huic in tua prouincia pecuniam debet P.
Cornelius. Ea res à Volcatio, qui Romæ ius dicit,
reiecta in Galliam est. Peto à te hoc diligentius, q̄
si mea res esset, quò est honestius de amicorum pe-
cunia laborare, quam de sua, ut negotium conficien-
dum cures, ipse suscipias, transigas, operamq; des,
quod tibi æquum et rectū uidebitur, ut quam com-
modissima conditione libertus Strabonis, qui eius
rei causa missus est, negotiū conficiat, ad nūmosq;
perueniat. Id et mihi gratissimū erit, & tu ipse L.
Titionē cognosces amicitia tua dignissimū. Quod
ut tibi curæ sit, ut omnia solent esse, quæ me uelle
scis te uehementer etiam atq; etiam rogo. Vale.

M. T. C. S. D. T. F A B I O. 5. 18.

E T si egomet, qui te cōsolari cupio, consolam-
dus ipse sum: propterea, quod nullā rem gra-
uius iam diutuli, q̄ incommodum tuū: tamen te ma-
gnopere non hortor solum, sed etiam pro amore
nostro rogo, atq; oro, te colligas, uirumq; præbeas,
et qua cōditione omnes homines, & quibus tempo-
ribus,

P R I M V S.

ribus nati sumus, cogites. Plus tibi uirtus tua dedit, quam fortuna abstulit, propterea quod adeptus es, & non multi homines noui: amisisti quod plurimi homines nobilissimi. Ea denique uidetur conditio impendere legum, iudiciorum, temporum, ut optime actum cum eo uideatur esse, qui quam leuissima poena a hac Rep. discesserit. Tu uero qui et fortunas et liberos habeas, & nos, ceterosque necessitudine & beneuolentia tecum coniunctissimos, quique magnam facultatem sis habiturus nobiscum, & cum omnibus tuis uiuendi, & cum unum sit iudicium ex tam multis quod reprehendatur, ut quod una sententia, eaque dubia potentiae alicuius condonatum existimetur: omnibus his de causis debes istam molestiam quam leuissime ferre. Meus animus erit in te, liberosque tuos semper, quem tu esse uis, et qui esse debet. Vale.

M. T. C. TREBATIO S. D. 6. 12.

Dolabellam antea tantummodo diligebam, obligatus ei nihil eram: nec erim acciderat mihi opus esse, & ille mihi debebat, & non defueram eius periculis. Nunc tanto sum deuinctus eius beneficio, quod et antea in re, et hoc tempore in salute tua cumulatisime mihi satisfecit, ut nemini plus debeam. **¶** Qua in re tibi gratulor ita uehementer, ut te quoque mihi gratulari, quam gratias agere malim. Alterum omnino non desidero, alterum uere facere poteris. Quod reliquum est, quando

L I B E R

tibi uirtus, & dignitas tua reditum ad tuos aperua
 it, est tuæ sapientiæ, magnitudinisq; animi, quid
 amiseris obliuisci, quid recuperaueris cogitare. Vi
 ues cum tuis, uiues nobiscum. Plus acquisiisti di
 gnitatis, quã amisisti rei familiaris: quæ ipsa tum
 esset iucundior, si ulla esset Resp. Vestorius no
 ster familiaris ad me scripsit, te mihi maximas gra
 tias agere. Hæc prædicatio tua mihi ualde grata
 est, eaq; te uti facile patior, cum apud alios, tum
 me hercule apud Syronem nostrum amicum. Quæ
 enim facimus, ea prudentissimo cuiq; maxime pro
 bata esse uolumus. Te cupio uidere quam primum,
 Vale.

CICERO TREBATIO S. D. 7. 14.

CHrysippus Vestius Cyri architecti libertus
 fecit ut te non immemorem putarem mei: sa
 lutem enim mihi uerbis tuis nuntiauit. Valde iam
 laetus es, qui grauere literas ad me dare, homini
 præsertim propè domestico. Quod si scribere ob
 litus es, minus multi iam te aduocato causa cadent.
 Sin nostri oblitus es, dabo operam, ut istuc ueniam
 ante, quàm plane ex animo tuo effluam. Sin æstiuo
 rum timor te debilitat, aliquid excogita, ut fecisti,
 de Britannia. Illud quidem perlibenter audiui ex
 eodem Chrysippo, te esse Cæsari familiarem: sed
 me hercule malle, id q; erat æquius, de tuis rebus
 ex tuis litteris quàm sæpißime cognoscere. quod
 certe

P R I M V S.

certe ita fieret, si tu maluisses beneuolentia, quam
litium iura perdiscere. Sed hæc iocati sumus &
tuo more, & nonnihil etiam nostro. Te ualde ama
mus, nosq; à te amari tum uolumus, tum etiam con
fidimus. Vale.

M. T. C. C. CASSIO. S. P. D. 12. 8.

Scelus affinis tui Lepidi, summamq; leuitatem,
& inconstantiam ex actis, quæ ad te mitti cer
toscio, cognoscere te arbitror. Itaq; nos confecto
bello, ut arbitrabamur, renouatum bellum gerimus,
spemq; omnem in D. Bruto & Planco habemus. Si
uerum quæris, in te & in meo Bruto, non solum ad
presens perfugium, si, quod nolim, aduersi quid
acciderit, sed etiam ad confirmationem perpetue
libertatis. Nos hic de Dolabella audiebamus, quæ
uellemus, sed certos auctores non habebamus. Te
quidem magnum hominem, & presenti iudicio, &
reliqui temporis expectatione scito esse. Hoc tibi
proposito fac, ut ad summa contendas. Nihil est
tantum, quod non populus Romanus à te perfici,
atq; obtineri posse iudicet. Vale.

M. T. C. M. LEPIDO S. P. D. 10. 27.

Quod mihi pro mea summa erga te beneuo
lencia magnæ curæ est, ut quam amplissi
ma dignitate sis, moleste tuli, te Senatui gratias non
egisse, cum esses ab eo ordine ornatus summis hono
ribus, Pacis inter ciues conciliandæ te cupidum esse,

B S lator.

L I B E R

Letor. Pacem eam si à seruitute seiungis, consules
 & Reip. & dignitati tuæ. Sin ista pax perditum
 hominem in possessionem impotentissimi domina-
 tus restitutura est, hoc animo scito omnes sanos,
 ut mortem seruituti anteponant. Itaq; sapientius,
 meo quidem iudicio facies, si tu istam pacificatio-
 nem non interpones, quæ neq; Senatui, neq; populo
 neq; cuiquam bono probatur. Sed hæc audies ex a-
 lijs, aut certior fies litteris. Tu pro tua prudentia
 quid optimum factu sit, uidebis.

M. CICE. L. PLAN. IMP. CONS.

DESIG. S. IO. 2.

MEum studium honori tuo pro necessitudo-
 ne nostra non defuisset, si aut tutò in sen-
 natum, aut honeste uenire potuissem. Sed nec sine
 periculo quisquam liberè de Reipub. sentiens, uer-
 sari potest in summa impunitate gladiatorum: nec no-
 stræ dignitatis uidetur esse, ibi sententiam de Rep.
 dicere, ubi me, & melius & propius audiant arma-
 ti, quàm senatores. Quapropter in priuatis rebus
 nullum neq; officium, neq; studium meum desiderabis:
 ne in publicis quidem, si quid erit, in quo interesse
 necesse sit, unquam deero ne cum periculo quidem meo
 dignitati tuæ. In ijs autem rebus, quæ nihilo minus,
 ut ego absim, confici possunt, peto à te, ut me ratio-
 nem habere uelis & salutis, & dignitatis meæ. Vale.

M. CIC. PAPIRIO PAETO. S. D. 9. 19.

Tamen

P R I M V S.

T Amen à malitia non discedis. tenuiculo appa-
 ratu significas Balbū fuisse contentum. Hoc
 uideris dicere, cum reges tam sint continentes, mul-
 to magis consulareis esse oportere. Nescis me ab il-
 lo omnia expiscatum. Recta enim à porta domum
 meam uenisse: neq; hoc admiror, quod non ad tuam
 potius: sed illud, quod nec ad suam. Ego autem tri-
 bus primis uerbis, quid noster Pætus? at ille adiu-
 rans nusquam se unquam libentius. Hoc si uerbis
 assecutus es, aureis ad te afferam non minus ele-
 ganteis: sin autem obsonio, peto à te, ne pluris esse
 Balbos, quam disertos putes. Me quotidie aliud ex
 alio impedit. Sed si me expediero, ut in ista loca ue-
 nire possim, non committam, ut te sero à me certio-
 rem factum putes. Vale.

C. T R E B O M I V S M. C. S. 12. 16.

Si uales bene est: ego quidem ualeo. Athenas ue-
 ni a. d. XI. Kal. iunij, atq; ibi, quod maxime op-
 tabam, uidi filium tuum deditum optimis studijs
 summaq; modestie fama. Qua ex re quantam uolu-
 ptatem ceperim, scire poteris etiam me tacente.
 Non enim nescis quanti te faciam, & quam pro no-
 stro ueterrimo, uerissimoq; amore omnibus tuis eti-
 am minimis commodis, non modo tanto bono gau-
 deã. Noli putare mi Cicero me hoc aurib. tuis da-
 re. Nihil adolscēte tuo atq; adeo nostro (nihil enim
 mihi à te potest esse seiunctū) aut amabilius omnib.

ijs,

L I B E R

Ijs, qui Athenis sunt, est: aut studiosus earum artia-
 um, quas tu maximè amas, hoc est, optimarū. Itaq;
 tibi, quod uerè facere possum, libenter quoq; gra-
 tulator: nec minus etiam nobis, quod eum, quem ne-
 cesse erat diligere, qualiscunq; esset, talem habe-
 mus, ut libenter quoq; diligamus. Qui cum mihi in
 sermone iniecisset, se uelle Asiam uisere: non mo-
 dò inuitatus, sed etiam rogatus est à me, ut id po-
 tissimum nobis obtinentibus prouinciam faceret.
 Cui nos, & caritate & amore, tuum officium præ-
 staturos non debes dubitare. Illud quoq; erit nobis
 curæ, ut Cratippus unâ cum eo sit, ne putes in Asia
 feriatum illum ab ijs studijs, in quæ tua cohortatio-
 ne incitatur, futurum. Nam illum paratū, ut uideo,
 et ingressum pleno gradu, cohortari non intermit-
 temus, quo in dies longius discendo exercendoq;
 se procedat. Vos quid ageretis in Rep. cum has li-
 teras dabam, non sciebam. Audiebam quædam tur-
 bulenta, quæ scilicet cupio esse falsa, ut aliquando
 otiosa libertate fruamur: quod uel minimè adhuc
 mihi contingit. Ego tamen nactus in navigatione
 nostra pusillum laxamenti, concinnaui tibi munus-
 sculum ex instituto meo: & dictum, cū magno no-
 stro honore à te dictum, conclusi, & tibi infra sub-
 scripsi. In quibus uersiculis si tibi quibusdā uerbis
 εὐδυστέρημι οὐκ εἶμι & uidebor: turpitude personæ
 eius, in quam liberius inuehimur, nos uindicabit.
 Ignosces

P R I M V S.

Ignosces etiam iracundiae nostrae, quae iusta est, in eiusmodi & homines & ciues. Deinde qui magis hoc Lucilio licuerit assumere libertatis, quam nobis? cum, etiam si odio par fuerit in eos, quos laesit, tamen certe non magis dignos habuerit, in quos tanta libertate uerborum incurreret. Tu, sicut mihi pollicitus es, adiunges me quamprimum ad tuos sermones. Namque illud non dubito, quin si quid de interitu Caesaris scribas, non patiaris me minimam partem & rei & amoris tui ferre. Vale, & matrem meosque tibi commendatos habe. D. VIII. Kalend. Iunias. Athenis.

CICERO CVRIO S. D. 7.32.

Facile perspexi ex tuis litteris, quod semper studui, & me a te plurimi fieri, & te intelligere quam mihi carus esses. Quod quando uterque nostrum consecutus est, reliquum est, ut officiis certemus inter nos: quibus aequo animo uel uincam te, uel uincam abs te. Acilio non fuisse necesse meas dari litteras, facile patior. Sulpicij tibi operam intelligo ex tuis litteris non multum opus fuisse propter res tuas ita contractas, ut quemadmodum scribis, nec caput, nec pedes. equidem uellem uti pedes haberent, ut aliquando redires. Vides enim exaruisse iam ueterem urbanitatem, ut Pöponius noster suo iure possit dicere, nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam, ergo is tibi, nos ei succedimus.

L I B E R

dimus. Veni igitur quaeso, ne tantum semen urba-
nitatis una cum Repub. intereat. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D. 13. 33.

IN Halefina ciuitate tam lauta q̄ nobili, coniun-
ctissimos habeo, et hospitio, et familiaritate M.
C. Clodios, Archagathū, et Philonem. Sed uere-
or, ne, quia complureis tibi praecipue commendo,
exaequare uidear ambitione quadā cōmendationes
meas: quanq̄ à te quidem cumulatè satisfit & mihi
& meis omnibus. Sed uelim sic existimes, hanc fa-
miliam, & hos mihi maximè esse coniunctos uetu-
state, officijs, beneuolentia. Quamobrem peto à te
maiorè in modum, ut his omnibus in rebus, quantū
tua dignitas, fidesq; patietur, commodes. Id si fece-
ris, erit mihi uehementissimè gratum. Vale

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D. 13. 34.

CNeo Octacilio Nasone utor familiarissimè,
ita prorsus, ut illius ordinis nullo familiari-
us. Nam et humanitate eius, & probitate in cōsue-
tudine quotidiana magnopere delector. Nihil iam
opus est expectare te, quibus eum uerbis tibi com-
mendem, quo sic utor, ut scripsi. Habet is in prouin-
cia tua negotia, quae procurāt liberti Hilarius, An-
tigonus, Demonstratus: quos tibi, negotiaq; omnia
Nasonis non secus cōmendo, ac si mea essent. Gra-
tissimū mihi feceris, si intellexero hanc cōmenda-
tionem magnum apud te pondus habuisse. Vale.

M. T. C.

P R I M V S.

M. T. C. C. ACILIO PROC. S. P. D. 13. 35.

A Vitum mihi hospitium est cum Lyfone Lysonis filio Lilybetano, ualdeq; ab eo obseruor: cognouiq; dignum & patre, & auo. Est enim nobilissima familia. Quapropter commendo tibi maiorem in modum rem, domumq; eius. Magnoq; opere à te peto, cures, ut is intelligat meam commendationem maximo sibi apud te & adiumento, & ornamento fuisse. Vale.

M. T. C. ACILIO PROC. S. P. D. 13. 36.

C Aius Auianus Philoxenus antiquus est hospes meus, & præter hospitium ualde etiam familiaris: quem Cæsar meo beneficio in Nouocomenseis retulit. Nomen autem Auiani consecutus est, q; homine nullo plus est usus, quàm Flacco Auiano meo, quemadmodum te scire arbitror, familiarissimo. Quæ ego omnia collegi, ut intelligeres nõ uulgarem esse commendationem hanc meam. Peto igitur abs te, ut omnibus rebus, quod sine molestia tua facere possis, ei commodes, habeasq; in numero tuorum: perficiasq;, ut intelligat has litteras neas magno sibi usui fuisse. Erit id mihi maiorem in modum gratum. Vale.

CIC. PLANC. IMP. CONS. DES. S. P. D. 10. 13.

V T primum potestas data est augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermisi in te ornando, quod positum esset aut in premio uirtutis, aut in honore

L I B E R

Inhonore uerborum. Id ex ipso senatusconsulto poteris cognoscere. Ita enim est perscriptum, ut à me de scripto dicta sententia est; quã senatus frequens secutus est summo studio, magnoq; consensu. Ego quanquam ex tuis litteris, quas mihi misisti, perspexeram te magis iudicio bonorum, quam insignibus gloriae delectari: tamen considerandum nobis existimaui, etiam si tu nihil postulares, quantum tibi à Rep. deberetur. Tu contexes extrema cum primis. Qui enim M. Antonium oppresserit is bellum confecerit. Itaq; Homerus non Aiacem, nec Achillem, sed Vlysssem appellauit $\pi\omicron\lambda\iota\pi\tau\epsilon\varsigma$ $\delta\omicron\pi$. Vale.

M.T.C. C. CASSIO S.P.D. 12.6.

Qui status rerum fuerit tum, cum has litteras dedi, scire poteris ex C. Tidio Strabone uiro bono, & optimè de Rep. sentiente. Nam quid dicam cupidissimo tui, qui domo & fortunis relictis ad te potissimum profectus sit? Itaq; eum tibi ne commendo quidem: aduentus ipsius ad te, satis eum commendabit. Tu uelim sic existimes, tibiq; persuadeas, omne perfugium bonorum in te, et Bruto esse positum: si, quod nolim, aduersi quid euenerit. Res, cum hæc scribebam, erat in extremum deducta discrimen: Brutus enim Mutinæ uix iam sustinebat. Qui si conseruatus erit, uicimus: si (quod Dij omen auertant) omnis omnium cursus est ad

P R I M V S

est ad uos. Proinde fac tantum animum habeas, tantumq; apparatus, quanto opus est ad uniuersam Remp. recuperandam. Vale.

M. T. C. Q. CORNIFICIO COLLEGAE S. 12. 17.

GRata mihi est uehementer memoria nostrae tua, quam significasti litteris: quam ut conserues, non quod de tua constantia dubitem, sed quid mos est ita rogandi, rogo. Ex Syria nobis tumultuosiora quaedam nuntiata sunt, quae quia tibi sunt propiora, quam nobis, tua me causa magis mouet quam mea. Romae summum otium est: sed ita, ut malis salubre aliquod, & honestum negotium: quod spero fore, quia uideo id curae esse Caesari. Me scito dum tu absis, quasi occasionem quaedam & licentiam natum scribere audacius: & cetera quidem fortasse, quae etiam tu concederes. Sed proxime scripsi de optimo genere dicendi: in quo saepe suspicatus sum te a iudicio nostro, sic scilicet, ut doctum hominem a non indocto paululum dissidere. Huic tu libro maxime uelim ex animo, si minus gratiae causa, suffragere. Dicam tuis, ut eum, si uelint describant, ad teq; mittant. Puto enim, etiam si rem minus probabis, tamen in ista solitudine, quicquid a me profectum sit, iucundum tibi fore. Quod mihi existimationem tuam dignitatemq; comendas, facis tu quidem omnium more: sed uelim sic existimes, me, cum amori, quem inter nos mutuum esse intelligam, plurimum tribuere.

E

617

LIBER

tum de summo ingenio, & de optimis tuis studijs,
& de spe amplissimæ dignitatis ita iudicare, ut ne
minem tibi antepoſam, comparem paucos. Vale.

CIC. THERMO PROPRAET. S.D. 13.55.

Cum mihi multa grata sunt, quæ tu adductus
mea commendatione fecisti: tum in primis,
quod M. Marcilinum, amici atq; interpretis mei fili
um, liberalissimè tractauisti. Venit enim Laodiceã,
& tibi apud me, mihiq; propter te gratias maxi
mas egit. Quare quod reliquum est, à te peto, quan
do apud gratos homines beneficium ponis, ut eò li
bentius his commodes, operamq; des, quoad fides
tua patietur, ut socrus adolescentis rea ne fiat. Ego
cum antea studiosè commendabam Marcilium, tum
multò nunc studiosius, quod in longa apparitione,
singularè & propè incredibilem patris Mar
cilij fidem, abstinentiam, modestiamq;
cognoui. Vale.

LIBER II. EPIST.

M. T. CICERO T. P. ATTICO

S. Ad Attic. lib. 3. Epist. 28.

Ex tuis litteris, et ex re ipsa nos funditus peri
isse uideo. Te oro, ut quibus in rebus mei tui
indigebunt, nostris miserijs ne desis. Ego te ut scri
bis, citò uidebo. Plura non scribo; cura ut ualeas.

M. T. C.

SECUNDVS

M. T. C. T. P. ATTICO S. 3. 21.

Triginta dies erant ipsi, cum has dabam litteras, per quos nullas à uobis acceperam: mihi autem erat in animo iam, ut antea ad te scripsi, ire in Epeirum, & ibi omnem casum potissimum expectare. Te oro, ut si quid erit, quod perspicias, quamcunq; in partem, quam plenissime ad me scribas, et meo nomine, ut scribis, litteras, quibus putabis opus esse, ut des. Vale. V. Kal. Nouemb.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D. 3. 23.

Ego quod per Thessaliam si irem in Epeirum, per diu nihil eram auditurus, & quod mei studiosos habeo Dyrrachinos, ad eos perrexi, cum illa superiora Thessalonicae scripsissem. inde cum ad te me conuertam, faciam ut scias: tuq; ad me uelim omnia quam diligentissime cuiuimodi sunt, scribas. Ego iam aut rem, aut ne spem quidem expecto. Vale. VI. Kal. Decemb. Dyrrachij.

M. T. C. T. P. ATTICO S. P. D. 3. I.

Cum antea maxime nostra interesse arbitra-
bar te esse nobiscum, tum uero, ut legi rogationem, intellexi ad iter, quod constitui, nil mihi optatius cadere posse, quam ut tu me quam primum consequere, ut cum ex Italia profecti essemus, siue per Epeirum iter esset faciendum, tuo, tuorumq; praesidio uteremur: siue aliud quid agendum esset, certum consilium de tua sententia capere possemus. Quamobrem

Et rem te

L I B E R

sem te oro, des operam, ut me statim consequere,
facilius potes, quoniam de prouincia Macedonia
perlata lex est. Pluribus uerbis tecum agerem, nisi
pro me apud te res ipsa loqueretur. Vale.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. D. 3. 2.

Tineris nostri causa fuit, quod non habebam lo-
cum ubi pro meo iure diutius esse possem, quam
in fundo Sicca, praesertim nodum rogatione corre-
ctis: & simul intelligebam, ex eo loco, si te haberem
posse me Brundisium referre: sine te autem non esse
nobis illas partes tenendas propter Autronium.
Nunc ut ad te antea scripsi, si ad nos ueneris: consi-
lium totius rei capiemus. Iter esse molestum scio, sed
gota calamitas omneis molestias habet. Plura scribe-
re non possum, ita sum animo perculso & abiectio.
Cura ut ualeas. Dat. VI. idibus. Naryci Locridis.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. P. D. 3. 3.

Vtinam illum diem uideam, cum tibi agam
gratias, quod me uiuere coegisti. Adhuc qui-
dem ualde me poenitet, sed te oro, ut ad me Vibonem
statim uenias, quod ego multis de causis conuerti iter
meum, sed eo si ueneris, de toto itinere, ac fuga mea
consilium capere potero: si id non feceris, mirabor.
sed confido te esse facturum. Vale.

M. T. C. T. P. A T T I C O. S. 3. 5.

Terentia tibi & saepe, et maximas gratias ago
id est mihi gratissimum. Ego uiuo miserimus.

¶ MS.

SECUNDVS.

Et maximo dolore conficior. Ad te quid scribam, nescio. Si enim es Romæ, iam me assequi non potes: si es in uia, cum eris me assecutus, coram agemus, quæ erunt agenda. Tantum te oro, ut quoniam me ipsum semper amasti, eodem amore sis. Ego enim idem sum inimici mei mea mihi, non me ipsum adeo merunt. Cura ut ualeas. VIII. Idus April. Thurij.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. 3. 6.

Non fuerat mihi dubium, quin te Tarëti aus Brundisij uisurus essem: id quæ; ad multa peruenit in eis, ut et in Epeiro consisteremus, et de reliquis rebus tuo cõsilio uteremur: quoniam id nõ contigit, erit hoc quoque in magno numero nostrorum milorum. Nobis iter est in Asiam, maxime Cyzicum. Tibi meos commendo, me uix misereque sustento. Vale. Dat. XIII. Kal. Maij. Tarenti.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. P. D. 3. 25.

Post tuum à me discessum litteræ mihi Romæ allatæ sunt, ex quibus prospicio, nobis in hac calamitate tabescendum esse. Neque enim (sed bonam in partem accipies) si ulla spes salutis nostræ subesset, tu pro tuo in me amore discessisses. Sed ne ingrati, aut ne omnia uelle nobiscum unâ interire uideamur, hoc omitto: illud abs te peto, des operam, id quod mihi affirmasti, ut te ante Kal. Ianua. ubi cunq; erimus, sistas. Vale.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. P. D. 3. 16.

Totum

L I B E R

Totum iter mihi incertū facit expectatio litterarum tuarum Kal. Sextil. datarum, nō aliud aliquid. Si spes erit, Epeirum: sin minus, Cyzicum, aut aliud quid sequemur. Tuæ quidem litteræ, quò sæpius à me leguntur, hoc spem faciunt mihi minorem, quòd cum letæ sunt, tum id, quod attulerunt ad spem, infirmant: ut facile appareat te, et consolationi seruire, et ueritati. Idq; te rogo planè, ut ad me, quæ scis, ut erunt; quæ putabis, ita scribas. Vale. Dat. XII. Kal. Septemb.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. 3. 18.

Expectationem nobis non paruam attuleras, cum scripseras Varronem tibi pro amicitia confirmasse, causam nostram Pompeiū certè suscepturum, et simul à Cæsare ei litteræ, quas expectaret; remissæ essent, auctore etiam daturum. Vtrum id nihil fuit? an aduersatæ sunt Cæsaris litteræ? an est aliquid in spe? Etiam illud scripseras, eundē secundum comitia dixisse. Fac (si uides quantis in malis iaceam, et si putas esse humanitatis tuæ) me fac de tota causa nostra certiozem. Nam Quintus Frater homo mirus, qui me tam ualde amat, omnia mittit spei plena, metuens credo defectionem animi mei: tuæ aut litteræ sunt uariæ: neq; enim me desperare uis, nec temerè sperare. Fac, obsecro te, ut omnia, quæ à te prospici possunt, sciamus. Vale.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. 3. 11.

Mc G

S E C V N D V S.

ME et tuæ litteræ, & quidã boni nuntij, non optimis tamẽ auctoribus, et expectatio uestrarum litterarũ, & quod tibi ita placuerat, adhuc Thessalonice tenebãt. Si accepero literas, quas exspecto, si spes erit ea, quæ rumoribus afferebatur, ad te me conferã: si nõ erit, faciã te certio rem, qd egerim. Tu me, ut facis, opera, cõsilio, gratia iuua. Con solari iam desine, obiurgare uerò noli: q̄ cum facis, ut ego tuũ amorem, et dolorem desidero? quem ita affectum mea ærumna esse arbitror, ut te ipsum con solari nemo possit. Quintum Fratrem optimum hu manissimumq; sustenta. Ad me, obsecro te, ut omnia certa perscribas. Vale. Dat. IIII. Kal. Quintil.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. P. D. 3. 4.

Miseriæ nostræ potius uelim, q̄ inconstantiẽ tribuas, quod à Vibone, quò te arcessēba mus, subito discessimus. Allata est enim nobis roga tio de perniciẽ mea: in qua, q̄ correctum esse audie ramus, erat huiusmodi, ut mihi ultra quadringenta millia liceret esse. Illò cum peruenire non liceret, statim iter Brundisiũ uersus contuli ante diem ro gationis. Ne & Sicca, apud quẽ eram, periret, & q̄ Melitæ esse nõ licebat. Nunc tu propera, ut nos con sequare, si modò recipiemur. Adhuc inuitamur bea nignè: sed quod superest, timemus. Me, mi Pomponi ualde pœnitent uiuere. qua in re apud me tu pluri mũ ualuisse. Sed hæc corã. fac modò ut uenias. Vale.

C 4

M. T. C.

LIBER

M. T. C. T. P. A T T I C O S. P. D. I. IO.

A Siam Quinto suauissimo fratri obtigisse au-
disti: nō enim dubito, quin celerius tibi hoc
rumor, quā ullius nostrū litteræ nuntiarint. Nunc
quoniam & laudis auidissimi semper fuimus, &
præter ceteros *Ὀλέμωε;* & sumus et habemur,
& multorum odia, atq; inimicitias Reip. causa sus-
cepimus: *παντοίης ἀρετῆς μνησκέο;* curaq; et
effice, ut ab omnibus & laudemur, & amemur. His
de rebus plura ad te in ea epistola scribam, quam
ipsi Quinto dabo. Tu me uelim certiolem facias,
quid de meis mandatis egeris, atq; etiam, quid de
euo negotio. Nam, ut Brundisio profectus es, nulla
mihi abs te sunt redditæ litteræ. Valde aueo scire,
quid agas. Idib. Martijs. Vale.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. P. D. 2. IO.

V Olo ames constantiam meam. ludos Antij
spectare nō placet. Est enim ὑποόλιον
cum uelim uitare omnium deliciarum suspicionem,
repentē ἀναφάινεαδ; non solum delicatē, sed etiam
ineptē peregrinantem. Quare usq; ad No. Ma-
ias te in Formiano expectaeto. Nunc fac, ut sciam,
quo die te uisuri simus. Ab Appij foro hora 4. dea-
deram aliam paulo ante à Trib. tabernis. Vale.

M. T. C. T. P. A T T I C O. S. 2. II.

N Arro tibi: planē relegatus mihi uideor, postea
quā in Formiano sum. Dies enim nullus
erat

SECUNDVS.

erat, Antij cum essem, quo die nō melius scirem Romae quid ageretur, quā iij, qui erant Romae. Etenim litterae tuae nō solum quid Romae, sed etiā quid in Rep. neq; solum quid fieret, uerum etiam quid futurum esset, indicabant. Nunc, nisi si quid ex praetercunte uiatore exceptū est, scire nihil possumus. Quare quanquam iam te ipsum expecto: tamen isti puero, quem ad me statim iussi recurrere, da ponderosam aliquam epistolam, plenam omnium non modò actorum, sed etiam opinionum tuarum: ac diem, quo Roma sis exiturus, cura ut sciam. Nos in Formiano esse uolumus usq; ad pridie Non. Maias: eò si ante eam diem non ueneris, Romae te fortasse uidebo: nam Arpinum quid ego te inuitem?

Τηχῆ ἄμ' ἀγαθή κευροτρόφῳ ἔπι ἐργασίῃς
καί κς δύναμαι ἡλυκερῶ τῶρον ἄλλο ἰδέσθῳ.
Hec igitur: cura ut ualeas.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. 3. 13.

Quod ad te scripseram, me in Epeiro futurū, posteaquam extenuari spem nostrā, et euanescere uidi, mutavi consilium, nec me Thessalonica commoui, ubi esse constitueram, quoad aliquid ad me de eo scriberes, quod proximis litteris scripseras fore, uti secundum comitia aliquid de nobis in senatu ageretur; id tibi Pompeium dixisse. Quae de re, quoniam comitia habita sunt, tuq; nil ad me scribis, perinde habebō, ac si scripsisses nihil esse.

C S meq;

L I B E R

meq; temporis non longinqui spe ductum esse, molesté feram. Quem autem motum te uidere scripseras, qui nobis utilis fore uideretur, eum nuntiant, qui ueniunt, nullum fore, in Tr. P. Des. reliqua spes est: quam si expectaro, non erit, quod putes me cause meae, ac uoluntati meorum defuisse. Quod me saepe accusas, cur hunc meum casum tam grauius feram, debes ignoscere, cum ita me afflictum uideas, ut neminem unquam nec uideris, nec audieris. Nam quod scribis te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici; mihi uerò mens integra est: atq; utinam tam in periculo fuisset, cum ego ijs, quibus meam salutem carissimam esse arbitrabar, inimicissimis, crudelissimisq; usus sum: qui, ut me paulum inclinari timore uiderunt, sic implerunt, ut omni suo scelere, & perfidia abuterentur ad exitium meum. Nunc, quoniam est Cyzicum nobis eundum, quò rarius ad me litteræ perferentur, hoc uelim diligentius omnia, quæ putaris me scire opus esse, perscribas. Quintum Fratrem meum fac diligas. quem ego miser si incolumen relinquo, non me totum perisse arbitrabor. Vale. Non. Sextil.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. 3. 14.

EX tuis litteris plenus sum expectatiõe de Põpeio, quidnã de nobis uelit, aut ostendat. Comititia enim credo esse habita: quib. absolutis scribis illi placuisse agi de nobis. Si tibi stultus esse uideor, qui spea

SECUNDVS.

qui sperem, facio tuo iussu, et scio te me ijs epistolis
 potius, et meas spes solitū esse remorari. Nūc uelim
 mihi planē perscribas, quid uideas. Scio nos nostris
 multis peccatis in hāc ærumnā incidisse, ea si qui ca-
 sus ex parte correxerint, minus molestē feremus
 nos uixisse, et adhuc uiuere. Ego præter uie celebrē
 tatem, & quotidianā expectationem rerū nouarum
 non cōmoui me adhuc Thessalonica: sed iam extrua-
 dimur, non à Planco (nam is quidē retinet) uerū ab
 ipso loco minimē apposito ad tolerandū in tanto lu-
 ctu calamitatem. In Epeirū ideo, ut scripseram, non
 iui, & subiti mihi uniuersi nuntij uenerant, et litte-
 ræ. quare nihil esset necesse, quā proximē Italiam
 esse. Hinc si aliquid à comitijs audierimus, nos in
 Asiam conuertemus: neq; adhuc stabat, quò potissia-
 mū: sed scies. Vale. XII. Kal. Sext. Thessalonicae.

M. T. C. T. P. ATTICO S. 4. 13.

Vestorius noster me per litteras facit certiorē
 rem, te Roma a. d. VI. Idus Maij putare pro-
 fectū esse tardius, quā dixerat, quod minus ualuisse.
 Si iam melius uales, uehementer gaudeo. Velim
 domum ad tuos scribas, ut mihi tui libri pateant, nō
 secus, ac si ipse adesses, cum ceteri, tum Varronis.
 Est enim mihi utendum quibusdam rebus ex ijs li-
 bris ad eos, quos in manibus habeo: quos ut spero,
 tibi ualde probabo. Velim si quid fortē noui habes,
 maximē à Quinto Fratre, deinde à C. Casare, & si
 quid

L I B E R

quid forte de comitijs, de Rep. (soles enim tu hæc festine odorari) conscribas ad me. Si nihil habebis, tamen scribas aliquid: nunquam enim mihi tua epistola, aut intempestiva, aut loquax uisa est. Maxime autem rogo, rebus tuis, totoq; itinere ex sententia confecto, nos quam primum reuisas. Dionysium iube saluere. Cura, ut ualeas.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. 53.

AD. VI. Idus Maij ueni in Trebulanum ad Pontium: ibi mihi tue litteræ binæ redditæ sunt tertio abs te die. Eodem autem ex Pompeiano Philotimo dederam ad te litteras. nec uero nunc erat sanè quid scriberem. Qui de Rep. rumores, scribe quæso. In oppidis enim summum uideo timorem: sed multa inania quid de ijs cogites, & quando, scire uelim. Ad quas litteras tibi rescribi uelis, nescio. Nullas enim adhuc acceperam, præter quæ mihi binæ semel in Trebulano redditæ sunt. quarum alteræ edictum Publij Licinij habebant (erant autem Non. Maij datæ) alteræ rescriptæ ad meas Minturneses. Quam uereor, ne quid fuerit $\sigma\pi\delta\delta\alpha\iota\acute{o}\tau\epsilon\rho\mu$ in ijs, quas non accepi, quibus rescribi uis. Apud Lentulum ponam te in gratiam. Dionysius nobis cordi est. Nicanor tuus operam mihi dat egregiam. Iam deest quid scribam, et lucet. Beneuenti cogitabam hodie. nostra continentia & diligentia faciemus satis. **A Pontio, ex Trebulano, a. d. V. Idus Maij.**

M. T. C.

SECUNDVS.

M.T.C. T.P. ATTICOS 5. 6.

Tarentum ueni a. d. XV. Kal. Iun. quod Pontium statueram expectare, comodiſſimum duodecim dies eos, quo ad ille ueniret, cum Pompeio consuetudine, eoq; magis, quod ei gratum esse id uidebam, qui etiam a me petierit, ut secum et apud se essem quotidie: quod concessi libenter: multos enim eius preclaros de Rep sermones accipiam: instruar etiam consilijs idoneis ad hoc nostrum negotium: sed ad te breuior iam in scribendo incipio fieri, dubitans Romae ne sis, an iam profectus: quod tamen quos ad ignorabo, scribam aliquid potius, quam committam, ut tibi cum possint reddi a me litterae, non reddantur. Nec tamen iam habeo quid aut mandem tibi, aut narrem. Mandavi omnia quae quidem tu, ut polliceris, exhauries: narrabo cum aliquid habebonoui. illud tamen non desinam, dum adesse putabo, de Caesaris nomine rogare, ut confectum relinquant. Auide expecto tuas litteras, et maxime, ut norim tempus profectiois tuae. Vale.

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D. 7.4.

Dionysium flagrantem desiderio tui misi ad te, nec me hercule a quo animo, sed fuit concedendum. Quem quidem cognoui cum doctum (quod mihi ante erat notum) tum sanctum, plenum officij, studiosum etiam meae laudis frugi hominem, ac (ne libertinum laudare uidear) plane uirum bonum. Pompeium uide

LIBER

ium uidi 4. Idus. Decem. fuimus unà horas duas for-
tasse: magna letitia mihi uisus est affici meo aduen-
tu: de triūpho hortari; suscipere parteis suas: mone-
re, ne ante in Senatū accederem, q̄ rem confecissem,
ne dicendis sententijs aliquem Tribunū alienarem:
Quid quæris? in hoc iudicio, & officio sermonis ni-
hil potuit esse prolixius. De Rep. aut ita mecum lo-
cutus est, quasi non dubium bellum haberemus: ni-
hil ad spem concordie: planè illum ab se alienatum
cum ante intelligeret, tum uerò proximè iudicasse.
Venisse Hirtium à Cæsare, qui esset illi familiarissi-
mus, ad se non accessisse: & cū ille a. d. 8. Idus Dec-
cemb. uesperu uenisset, Balbus de tota re constituis-
set a. d. 7. ad Scipionem ante lucē uenisse: multa de
nocte profectū esse ad Cæsare. hoc illi τεμπυρα
des uidebatur esse alienationis. Quid multa? nihil
me aliud consolatur, nisi quod illum, cui etiā inimi-
ci alterum consulatum, fortuna summā potentiam
dederit, non arbitror fore tam amentem, ut hæc in-
discrimen adducat. quod si ruere cœperit, nã ego
multa timeo, quæ non audeo scribere: sed ut nunc
est, a. d. III. Non. Ianu. ad urbem cogito. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. 7. 6.

Planè deest quid ad te scribam: nota omnia ti-
bi sunt: nec ipse habeo à te quid expectem.
Tantū igitur nostrum illud solenne seruemus, ut ne-
quem istuc euntē sine litteris dimittamus. De Rep.
valde

SECUNDVS.

valde timeo: nec adhuc ferè inueni, qui non concedendum putaret Cæsari, quod postularet, potius, quàm depugnandū. Est illa quidem impudens postulatio, opinione ualentior. Cur autem nunc primum ei resistamus? & ἢ ἄρ' τὸδε μὲν ζῶν ἔπειτα κακίον, quàm cum quinquennium prorogabamus, aut cum, ut absentis ratio haberetur, ferebamus? nisi fortè hæc illi tum arma dedimus, ut nunc cum bene parato pugnaremus. Dices: quid tu igitur sensurus es? non idem, quod dicturus: sentiam enim omnia facienda, ne armis decertetur: dicam idem, quod Pompeius: neq; id faciam humili animo. Sed rursus hoc permagnum Reipub. malum est, & quodammodo mihi præter ceteros non rectum, me in tantis rebus à Pompeio dissidere. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. 7.9.

Subito consilium cepi, ut ante quàm luceret, exirem, ne qui conspectus fieret, aut sermo, licitori bus præsertim laureatis. De reliquo neq; hercule quid agā, nec quid acturus sim, scio. ita sum perturbatus temeritate nostri amentissimi consilij. Tibi uerò quid suadeam, cuius ipse consilium expecto? Cneus noster, quid cōsiliij ceperit, capiātue, nescio, adhuc in oppidis coarctatus: & stupent omnes. Si in Italia consistet, erimus unā: sin cedit, consilij res est: adhuc certè (nisi ego insanio) stultè omnia, & incautè. Tu quæso crebro ad me scribe, uel
quod

LIBER

quod in buccam uenerit. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. 7. 17.

Nihil habeo, quod ad te scribam: quin etiam
eam epistolam, quam eram elucubratus, ad
te non dedi: erat enim plena spei bonæ, quod & con-
cionis uoluntatem audieram, & illū conditionibus
usurum putabā, presertim suis. Ecce tibi III. Non.
Febr. mane accepi litteras tuas, Philotimi, Furnij,
Curionis ad Furnium: quibus irrident L. Cæsaris le-
gationem. Plane oppressi uidemur, nec quid consi-
lij capiam, scio: nec me hereule de me laboro: de pu-
eris quid agam, nō habeo. Capuam tamen proficisce-
bar hæc scribens, quo facilius de Pompeij rebus co-
gnoscerem. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. 7. 18.

Breuiloquentem iam me tempus ipsum facit:
pacem enim desperaui: bellum nostri nullum
administrant. Caue enim putes quicquam esse mino-
ris his Coss. quorum ego spe audiendi aliquid et co-
gnoscenti nostri apparatus, maximo imbri Capua-
am ueni pridie Non. ut eram iussus. illi autem non-
dum uenerant, sed erant uenturi inanes, imparati.
Cncus autem Luceria dicebatur esse, & adire chor-
teis Legionum uicinarum non firmissimarum. At
illum reuere nuntiant, & iam iamq; adesse, non ut
manum conserat (qui cum enim?) sed ut fugam in-
tercludat. Ego autem in Italia καὶ οὐκ ἀποθνήσκω
ἔτι

SECUNDVS.

nec te id consulo: sin extra, quid ago? ad manendū
 hiemus, lictores, improuidi & negligentes Duces
 ad fugam hortatur amicitia Cn. caussa bonorum,
 turpitudine coniungendi cum Tyranno. Qui quidem
 incertum est, Phalarim ne, an Pisistratum sic imita-
 turus. Hæc uelim explices, & me iuues consilio. Ee
 si te ipsum istic iam calere puto: sed tamen, quan-
 tum poteris. Ego si quid hîc noui cognoro, scies:
 iam enim aderunt Coss. ad suas Nonas. Tuas quoti-
 die litteras expectabo. Ad has autem cum poteris,
 rescribes. Mulieres & Cicerones in Formiano rea-
 liqui. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. 7.20.

PEdem in Italia uideo nullum esse, qui non in
 istius potestate sit. De Pompeio scio nihil,
 eumq; nisi in nauim se contulerit, exceptum iri pu-
 to. O celeritatem incredibilem. Huius autem nostri.
 Sed non possum sine dolore accusare eum, de quo
 angor, & crucior. Tu cædem non sine caussa ti-
 mes, non quo minus quicquam Cæsari expediat ad
 diuturnitatem uictoriæ, & dominationis: sed uideo
 quorum arbitrio sit acturus. Recte sit: censeo ceden-
 dum de oppidis his. egeo consilij: quod optimum fa-
 ctu uidebitur, facies. Cum Philotimo loquere, atq;
 adeo Terentiã habebis Idibus. Ego quid agam? quã
 aut terra, aut mari persequar eum, qui ubi sit ne-
 scio? Etsi terra quidem, qui possum? mari quo? tra-

D dant

L I B E R

nam igitur isti me? fac posse tuo: multi enim hora-
 rantur: num etiam honeste? Nullo modo quidem, a
 te petam consilium, ut soleo. Explicari res non po-
 test, sed tamen si quid in mentem uenit, uelim scri-
 bas: & ipse quid sis acturus. Vale.

M. T. C. T. P. A T T I C O. S. 7. 22.

Philotimi litteræ me quidem nō nimis, sed eos,
 qui in his locis erant, admodum delectarunt.
 Ecce postridie Cassij litteræ Capua à Lucretio fa-
 miliari eius, Nigidum à Domitio Capuam uenisse:
 eum dicere Vibullium cum paucis militibus è Pice-
 no currere ad Cn. Confestim insequi Casarem, Do-
 mitium non habere militū uim. Idem scripsit, Cos.
 Capua discessisse. Non dubito, quin Cn. in fuga sit,
 modò effugiat. A consilio fugiendi, ut tu censes,
 absum. Vale.

M. T. C. T. P. A T T I C O S. 7. 23.

Cum dedissem ad te litteras tristeis, et metuo,
 ne ueras, de Lucretij ad Cassiū literis Capua
 missis, Cephalio uenit à uobis: attulit etiā à te litte-
 ras hilariores, nec tamen firmas, ut soles. Omnia fa-
 cilius credere possum, q̄ quod scribitis, Pompeium
 exercitum habere. Nemo huc ita affert, omniaq;
 quæ nolum. Rem miserā: malas causas semper obti-
 nuit, in optima concidit. Quid dicam, nisi, illud eū
 scisse: neque enim erat difficile hoc nescisse; erat
 enim ars difficilis, recte Remp. gerere. Sed iā, iamq;
 omnia

SECUNDVS.

omnia sciemus, & scribemus ad te statim. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. 8. 7.

V Num etiam restat amico nostro ad omne de-
decus, ut Domitio non subueniat. At nemo
dubitatur quin subsidio uenturus sit. Ego non puto.
Deseret igitur talem ciuem? & eos quos una scis
esse? cum habeat praesertim & ipse cohortes tri-
ginta? nisi me omnia fallunt, deseret. incredibiliter
pertinuit. nihil spectat nisi fugam, cui tu (uideo
enim quid sentias) me comitem putas debere esse.
Ego uero quem fugiam, habeo: quem sequar non ha-
beo. Quod enim tu meum consilium laudas, & me-
morandum dicis: malle quod dixerim, me cum Poni-
peio uinci, quam cum istis uincere. Ego uero malo,
sed cum illo Pompeio, qui tum erat, aut qui mihi
esse uidebatur. Cum hoc uero, qui ante fugit, quam
scit quem fugiat, aut quomodo, qui nostra tradidit, qui
patriam reliquit, Italiam relinquit, si malui, conti-
git, uictus sum: quod superest, nec ista uidere pos-
sum, quae nunquam timui, ne uiderem: nec me hercis-
le istum, propter quem mihi non modo meis, sed
memetipso carendum est. Ad Philotimum scripsi
de uiatico, siue a Moneta, nemo enim soluit, siue ab
Oppijs tuis contubernalibus. Cetera apposita tibi
mandabo. Vale.

CN. POMPEIUS PROCOS. M. T. C.

IMP. S. P. D. 8. 14.

D 2

Tus

LIBER

Tuas litteras libenter legi. Recognoui enim tuam pristinam uirtutem etiam in salute communi. Cos. ad eum exercitum, quem in Apulia habui, uenerunt. Magnoperè te hortor, pro tuo singulari perpetuoq; studio in Remp. ut te ad nos conferas, ut communi cōsilio Reip. afflictæ opem atq; consilium feramus. Censeo uia Appia iter facias, & celeriter Brundisium uenias. Cura ut ualeas.

CN. POMPEIUS PROCOS L. DOMITIUS PROC. S. 8. 18.

Miror te ad me nihil scribere, & potius ab alijs, quàm à te de Repub. certio rem fieri. Nos disiecta manu pares aduersarijs esse non possumus: contractis nostris copijs, spero nos & Reip. & saluti communi prodesse posse. Quamobrem cum constituiisses, ut Vibullius mihi scripserat, a. d. V. Id. Febru. Corfinio proficisci cum exercitu, & ad me uenire, miror quid causæ fuerit, quare cōsiliū mutaris. Nam illa caussa, quam mihi Vibullius scribit, leuis est: te propterea moratū esse, quod audieris Cæsarem firmo progressu in castrum Truentinum uenisse. Quanto enim magis appropinquare aduersarius cœpit, cō tibi celerius agendū erat, ut te mecum coniungeres, prius quàm Cæsar aut tuum iter impedire, aut me abs te excludere posset. Quamobrem etiam te rogo, & hortor, id quod nō destiti superioribus litteris à te petere, ut primo quoq;

SECUNDVS.

quoque die Luceriam aduenires ante, quàm copiae,
 quas instituit Cæsar contrahere, in unum locum co
 acte, nos à nobis distrahant. Sed si erunt, qui te im
 pediant, ut illas suas seruent, æquum est me à te im
 petrare, ut cohortes, quæ ex Piceno, & Camerino
 uenerunt, quæ fortunas suas reliquerūt, ad me mis
 sum facias. Vale.

CN. POMPEIUS L. DOMITIO S. 8.20.

Litteræ mihi à te redditæ sunt a.d. XIII. Kal.
 Mart. in quibus scribis, Cæsarem apud Corfi
 nium castra posuisse: quod putavi & præmonui.
 Fit, ut nec in præsentia committere tecum præli
 um uelit, & omnibus copijs conductis te implicet,
 ne ad me iter expeditum tibi sit, atq; istas copias
 coniungere optimorum ciuium possis cum his legio
 nibus, de quarum uoluntate dubitamus: quo etiam
 magis tuis litteris sum cōmotus. Neq; enim eorum
 militum, quos mecum habeo, uoluntati satis confis
 do, ut de omnibus fortunis Reip. dimicem. Neq; eti
 am, qui ex delectibus conscripti sunt à Coss. conue
 nerunt. Quare da operam, si ulla ratione etiã nunc
 efficere potes, ut te explices, & huc quàm primum
 uenias antè, quàm omnes copiae aduersariorum con
 ueniant. Neq; enim celeriter ex delectibus huc ho
 mines cōuenire possunt: & si conuenirent, quantū
 ijs cōmittendum sit, qui inter se ne noti quidē sunt,
 contra ueteranas legiones, non te præterit. Vale.

D 3

M. T. C.

LIBER

M.T.C. T.P. ATTICO S.P.D. 8. 21.

Lippitudinis meae signū tibi sit librarij manus,
 & eadem caussa breuitatis: etsi nunc quidem
 quod scriberem, nihil erat. Omnis expectatio nos-
 tra erat in nuntijs Brundisinis. Si nactus hic esset
 Cn. nostrum, spes dubia pacis: sin ille ante transmi-
 sisset, exitiosi belli metus. Sed uides ne, in quē homi-
 nem inciderit Resp? quā acutum? quā uigilantē?
 quā paratum? Si me hercule neminem occiderit,
 nec cuiq̄ quicquam ademerit, ab ijs, qui eum maxi-
 mē timuerant, maximē diligetur: multū mecum mu-
 nicipiales homines loquuntur, multū rusticani. Ni-
 hil prorsus aliud curant, nisi agros, nisi uillulas, nisi
 nummulos suos. Et uide quā conuersa res est: il-
 lum, quo antea confidebant, metuunt: hunc amant,
 quem timebant: id quantis nostris peccatis, uitijsq̄
 euenerit, non possum sine molestia cogitare. Quae
 autem impendere putarem, scripseram ad te, &
 iam tuas litteras expectabam. Vale.

CAESAR IMP. S.D. CICERONI IMP. 9. 5.

Cum Furnium nostrum tantum uidissem, neq̄
 loqui, neq̄ audire me cōmode potuisset pro-
 perantem, atq̄ essem in itinere, praemissis iam legio-
 nibus: praeterire tamen non potui, quin & scriberem
 ad te, & illum mitterem, gratiasq̄ agerem. Et
 si hoc officiū & feci saepe, & saepius mihi facturus
 uideor, ita de me mereris. In primis à te peto, quo-

M. 1. 119

SECUNDVS.

niam confido me celeriter ad urbem uenturum, ut
te ibi uideam, ut tuo consilio, gratia, dignitate, ope
omnium rerum uti possim. Ad propositum reuer-
tar: festinationi meæ, breuitatiq; litterarum igno-
sces: reliqua ex Furnio cognosces. Vale.

C. CAESAR, C. OPPIO. & L. CORNE-

LIO BALBO S. 98.

GAudeo me hercule, uos significare litteris q̄
ualdè probetis ea, que apud Corfinium sunt
gesta. Consilio uestro utar libenter: & hoc libenti-
us, quòd mea sponte facere constitueram, ut quàm
lenissimum me præberem, & Pompeium, darem ope-
ram ut reconciliarem. Tentemus, hoc modo si possu-
mus omnium uoluntates recuperare, et diuturna uic-
toria uti, quando reliqui crudelitate odium effu-
gere non potuerunt, neq; uictoriam diutius tenere,
præter unum L. Syllam, quem imitaturus non sum.
Hæc noua sit ratio uincēdi, ut misericordia et libe-
ralitate nos muniamus. Id quemadmodū fieri possit,
nonnulla mihi in mentem ueniunt, et multa reperia-
ri possunt. De his rebus, rogo uos, ut cogitationē su-
scipiatis. N. Magium Pompei præfectum deprehen-
di: scilicet meo instituto usus sum, & eum statim
missum feci. Iam duo præfecti fabrūm Pompei in
meam potestatem uenerūt, & à me missi sunt. Si uo-
lent grati esse, debebunt Pompeium hortari, ut ma-
bit mihi esse amicus, quàm ijs, qui & illi, & mihi

D 4   semper

LIBER

semper fuerunt inimicissimi: quorum artificijs effectum est, ut Respub. in hunc statum perueniret.

CIC. IMP. S. D. CAESARI IMP. 9.14.

VT legi tuas litteras, quas ab Furnio nostro acceperam, quibus mecum agebas, ut ad urbem essem, te uelle uti consilio & dignitate mea, minus sum admiratus. De gratia & de ope quid significares, mecum ipse quærebam: spe tamen deducebar ad eam cogitationem, ut te pro tua admirabili ac singulari sapientia, de ocio, de pace, de concordia ciuium agi uelle arbitrarer, & ad eam rationem existimabam satis aptam esse & naturam, & personam meam. Quod si ita est, & si qua de Pompeio nostro tuendo, & tibi, ac Reip. reconciliando, cura te attingit, magis idoneum, quàm ego sum, ad eam causam profectò reperies neminem: qui et illi semper, et Senatui cum primum potui, pacis auctor fui. Nec sumptis armis belli unam partem attigi, iudicauiq; te eo bello uiolari, contra cuius honorem populi Ro. beneficio concessum, inimici atq; inuidi niterentur. Sed ut eo tempore non modò ipse auctor dignitatis tuæ fui, uerum etiam ceteris auctor ad te adiuuandum: sic me nunc Pompei dignitas uehementer mouet. Aliquot enim sunt anni, cū uos duos delegi, quos præcipuè colerem, & quibus essem, sicut sum, amicissimus. Quamobrem a te peto, uel potius precibus omnibus oro, & obtestor, ut in iuis

maximis

SECUNDVS.

maximis curis aliquid impertias temporis huic quo
que cogitationi, ut tuo beneficio bonus uir, gratus,
pius deniq; esse in maximi beneficij memoria pos-
sim. Quae si tantum ad meipsum pertinerent spera-
rem me à te tamen impetraturum: sed, ut arbitror,
& ad tuam fidem, & ad Remp. pertinet, me & pa-
cis utriusq; uestrum, & ad ciuium concordia, per
te quam accommodatissimum conseruari. Ego, cum
antea tibi de Lentulo gratias egissem, cum ei salutem
qui mihi fuerat, fuisses: tamen eius litteris lectis,
quas ad me gratissimo animo de tua liberalitate, be-
nificioq; misit, eandem me salutem à te accepisse pu-
taui, quam ille: in quem si me intelligis esse gratum, cu-
ra obsecro, ut etiam in Pompeium esse possim. Vale.

L. CORNEL. BALBUS M. T. C. IMP. S. P. D. 9. 17.

CAesar nobis litteras perbreues misit, quarum
exemplum subscripsi: breuitate epistolae sci-
re poteris, eum ualde esse distetum, qui tanta de re
tam breuiter scripserit. si quid praeterea noui fue-
rit, statim tibi scribam. Caesar Oppio, Cornelioq; S.
a. d. VII. Id. Mart. Brundisium ueni: ad murum castra
posui. Pompeius est Brundisij: misit ad me N. Magi-
num de pace: quae uisa sunt, respondi. Hoc uos statim
scire uolui: cum in spem uenero, de compositione ali-
quid me conficere, statim uos certiores faciam. Va-
lete. Quo modo me nunc putas, mi Cicero, torque-
ri, postquam rursus in spem pacis ueni, ne qua res

D 8 compos

L I B E R

compositionem eorum impediatur? Namque quod ab-
sens facere possum, opto: quod si una essem, aliquid
fortasse proficere possem. Nunc expectatione cru-
cior. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO S. IO. 2.

EGO cum accepissem tuas litteras. Non. Aprilis,
quas Cephalio attulerat, essemque Minturnis
postridie mansurus, et inde protinus, sustinui me
in Arcano fratris, ut dum aliquid certius afferrea-
tur, occultiore in loco essemus, agerenturque nihilo-
minus que sine nobis agi possunt. Iam adest, et ani-
mus ardet, nec est quicquam, quò, et quà: sed hæc
nostra erit cura, et peritorum. Tu tamen, quod po-
teris, ut adhuc fecisti, nos consilijs iuuabis. Res sunt
inexplicabiles. Fortune sunt committenda omnia,
sine spe conamur ulla. Melius si quid acciderit, mi-
rabimur. Dionysium nolim ad me profectum, de quo
ad me Tullia mea scripsit: sed et tempus alienum
est, et homini non amico nostra incommoda tanta
presertim spectaculo esse nollem: cui te meo nomi-
ne inimicum esse nolo. Vale.

CAESAR IMP. M. T. CICERONI

IMP. S. IO. 8.

ET si te nihil temerè, nihil imprudenter factu-
rum iudicaram: tamen permotus hominum fama,
scribendum ad te existimaui, et pro nostra beneuo-
lencia petendum, ne quo progredieris inclinata iam

re, qua

S E C V N D V S.

re, qua integra etiam progrediendum tibi non existimasses. Namq; & amicitiae grauiorē iniuriam feceris, & tibi minus cōmodē consulueris, si non fortunae obsecutus uidebere. Omnia enim secundissima nobis, aduersissima illis accidisse uidentur, nec causam secutus. Eadem enim tum fuit, cum ab eorum consilijs abesse iudicasti, sed meum aliquod factum condemnasse: quo mihi grauius abs te nil accidere potest, quod ne facias, pro iure nostrae amicitiae a te peto. Postremò quid uiro bono & quieto, et bono ciui magis conuenit, quam abesse a ciuilibus controuersijs? Quod nonnulli cum probarent, periculi causa sequi non potuerunt: tu explorato et uitae meo testimonio, et amicitiae iudicio, neq; tutius, neq; honestius reperies quicquam, quam ab omni contentione abesse. XV. Kal. Maij. ex itinere. Vale.

M. T. C. T. P. A T T I C O. S. P. D. II. 18.

DE illius ab Alexandria discessu, nihil adhuc rumoris, contraq; opinio, ualde esse impeditum. Itaq; nec mitto, ut constituerā, Ciceronē: & te rogo, ut me hinc expedias. Quoduis enim supplicium leuius est hac permansione. Hac de re & ad Antoniū scripsi, & ad Balbum, et ad Oppiū. Siue enim bellum in Italia futurum est, siue classibus utetur, hic esse me minimē cōuenit, quorum fortasse utrumque erit. Alterum certē intellexi omnino ex Oppij sermone, quem tu mihi scripsisti, quae istorum
uia effectz

LIBER

uis esset: sed ut eam flectas, te rogo. Nihil omnino iam expecto, nisi miserum. Sed hoc perditius, in quo nunc sum, fieri nihil potest. Quare cum Antonio loquere uelim, & cum istis: & rem ut poteris, expedias: & mihi quam primum de omnibus rebus rescribas. Vale XII. Kal. Quintil.

M. T. C. T. P. ATTICO S. II. 19.

Cum tuis dare possem litteras, non praetermissi, & si quid scriberem, non habebam. Tu ad nos, & rarius scribis, quam solebas, et breuius. Credo quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire posse. Veruntamen uelim, quid erit, qualecunq; erit, scribas. Est autem unum, quod mihi sit optandum, si quid agi de pace possit: quod nulla equidem habeo in spe, sed quia tu leuiter interdum significas, cogis me sperare, quod optandum uix est. Philotimus dicitur. Idib. Sextil. nihil habeo de illo amplius. Tu uelim ad ea mihi rescribas, quae ad te antea scripsi. Mihi tantum temporis satis est, dum ut in pessimis rebus, aliquid caueam, qui nihil unquam caui. Vale. XI. Kal. Sextil.

M. ANTONIVS COS. M. P. CICFRONI

S. P. D. 14. 9.

Occupationibus est factum meis, & subita tua profectio, ne tecum coram de hac re agerem: quam ob causam uereor, ne absentia mea leuior sit apud te. Quod si bonitas tua responderit
iudicio

SECVNDVS.

iudicio meo, quod semper habui de te, gaudebo. A
 Cesare petij, ut Sex. Clodium restitueret: impetra-
 ui. Erat mihi in animo etiam tum sic uti beneficio
 eius, si tu concessisses. Quò magis laboro, ut tua vo-
 luntate id per me facere liceat: quòd si durio-
 rem te eius miseræ & afflictæ fortunæ præbes, non con-
 tendam ego aduersus te: quanquam uideor debere
 queri commentarium Caesaris. Sed meherculè si hu-
 maniter, & sapienter, & amabiliter me cogitare
 uis, facilem te profectò præbebis, & uoles P. Clo-
 dium in optima spe puerum repositum existimare,
 non te insectatum esse, cum potueris, amicos pater-
 nos. Patere, obsecro te, pro Repu. uideri gessisse si-
 multatem cum patre eius. non cõtempseris hanc fa-
 miliam. Honestius enim, & libentius deponimus inē-
 micitias Reip. nomine susceptas, quàm cõtumaciæ.
 me deinde sine ad hanc opinionē iam nunc dirigere
 puerū, et tenero animo eius persuadere, nō esse tra-
 dendas posteris inimicitias. Quanq̃ tuam fortunam
 Cicero, ab omni periculo abesse certum habeo: ta-
 men arbitror malle te quietam senectutem, et hono-
 rificam potius agere, quàm sollicitā. Postremo, meo
 iure te hoc beneficium rogo: nihil enim nō tua cau-
 sa feci. Quod si non impetro, per me Clodio da-
 turus non sum, ut intelligas quanti apud me au-
 thoritas tua sit: atque eò te placabiliorem præ-
 beas. Vale.

CICE

LIBER
CICERO PLANCO PRAETORI
DESIG. S. 16. 15.

Ignosce mihi, quod cum antea accuratissime de Buthrotijs ad te scripserim, eadē de re saepius scribam. Nō mehercule, mi Plance, facio, quod parū confidam aut liberalitati tuæ, aut nostræ amicitiae: sed cum tanta res agatur Attici nostri, nunc uero etiā existimatio, ut id quod probauit Caesar, nobis testib. et obsignatoribus, qui et decretis et responsis Caesaris interfueramus, uideatur obtinere potuisse: praesertim cū tota potestas eius rei tua sit, ut ea, quæ Coß. decreuerunt secundum Caesaris decreta, et responsa, nō dicam comprobēs, sed studio se, libenterq; comprobēs. Id mihi sic erit gratum, ut nulla res gratior esse possit: et si iam sperabam, cum has litteras accepisses, fore, ut ea, quæ superioribus litteris à te petissemus, impetrata essent: tamen, non faciam finem rogandi, quoad nobis nuntiatum erit, te id fecisse, quod magna cum spe expectamus. Deinde enim confido fore, ut alio genere litterarum utamur, tibiq; pro tuo summo beneficio gratias agamus. Quod si acciderit, uelim sic existimes, non tibi tam Atticum, cuius permagna res agitur, quam me, qui non minus laboro, quam ille, obligatum fore. Vale.

CICERO CAPITONI S. 16. 15.

Not

SECVNDVS.

Non dubito, quin mirere, atq; etiã stomaches
re, quod tecum de eadem re agam sæpius.
Hominis familiarissimi, & mihi omnibus rebus con
iunctissimi permagna res agitur Attici. Cognoui
ego tua studia in amicos, etiam in te amicorum. Mul
tum potes nos apud Plancum iuuare. Noui humani
tatem tuam, scio quàm sis amicis iucundus. Nemo
nos in hac causa plus iuuare potest, quam tu. Ee
res ista est firma, ut debet esse, quam Coss. de consti
lij sententia decreuerunt, cū & lege, & S.C. cogno
scerent: tamen omnia posita putamus in Planci tui
liberalitate. Quem quidem arbitramur cū officij
tui, & Reip. causa decretum Coss. cōprobaturum,
tum libenter nostra causa esse facturum. Adiuua
bis igitur mi Capito. Quod ut facias, uehementer
etiam atq; etiam rogo. Vale.

LIBER III. EPIST.

SER. SVLPICIVS M.T.C. S.

Famil. lib. 4. Epist. 5.

Posteaquam mihi renūtiatum est de obitu Tul
lie filie tue, sanè quàm pro eo, ac debui graui
ter, molesteq; tuli, communemq; eam calamitatem
existimavi: qui si istic affuissem, neq; tibi defuissem,
toramq; meū dolorem declarassem. Et si genus hoc
consolationis miserum atq; acerbum est, propterea
quia per quos confieri debet propinquos ac
familias

L I B E R

familiares, ipsi pari molestia afficiuntur: neq; sine lacrymis multis id conari queunt: ut magis ipsi uideantur aliorum consolatione indigere, quam alijs posse suum officiũ prestare: tamẽ quæ in presentia mihi in mentẽ uenerunt decreui breui ad te perscribere, non quòd ea te fugere existimem, sed quod forsitan dolore impeditus minus ea perspicias. Quid est, quod tantopere te commoueat tuus dolor intestinus? Cogita quemadmodum adhuc fortuna nobis scum egerit, ea nobis erepta esse, quæ hominibus nõ minus, quam liberi cara esse debent, patriam, honestatem, dignitatẽ, honores omnes: hoc uno incõmodo addito, quid ad dolorem adiungi potuit? aut qui non in illis rebus exercitatus animus callere iam debet, atq; omnia minoris aestimare? An illius uicem credo, doles? Quoties in eam cogitationem necesse est, ut tu ueneris, ut nos sæpẽ incidimus, hisce tẽ; õribus non pessimẽ cum ijs esse actum, quibus sine dolore licitum est mortem cum uita cõmutare. Quid aut fuit, quod illam hoc tempore ad uiuendum magnoperẽ inuitare posset? quæ res? quæ spes? quod animi solatium? Vt cũ aliquo adolescente primario coniuncta etatẽ ageret? Licitũ est tibi (credo) pro tua dignitate ex hac iuuentute generum deligere, cuius fidei liberos tuos, te tutò cõmittere putares. An ut ea liberos ex sese pareret, quos cũ florenteis uideret, letaretur? qui rẽ à parente traditã per se
 tenere

TERTIVS

tenere possent? honores ordinatim in Rep. petitiurū
 essent? in amicorum negotijs liberalitate sua uterentur?
 Quid horum fuit, quod non prius, quā datum,
 ademptum sit? At uerò malum est liberos amittere:
 Malum, nisi hoc peius sit, hæc sufferre, & perpeti.
 Quæ res mihi non mediocrem consolationem attulit:
 uolo tibi cōmemorare, si forte eadem res tibi minuerē
 dolorem possit. Ex Asia rediens cum ab Aegina
 Megaram uersus nauigarem, cœpi regiones circum
 circa prospicere: post me erat Aegina, ante Me-
 gara, dextra Piræus, sinistra Corinthus: quæ oppi-
 da quodā tempore florentissima fuerunt, nunc pro-
 strata, & diruta ante oculos iacent. Cœpi egomet
 mecum sic cogitare. hem nos homunculi indignamur,
 si quis nostrum interijt, aut occisus est, quorum uita
 breuior esse debet, cum uno loco tot oppidum ca-
 dauera proiecta iaceant? uis ne tu te Serui cohibe-
 re & meminisse hominē te esse natum? Crede mihi,
 cogitatione ea non mediocriter sum confirmatus.
 Hoc idem, si tibi uidetur, fac ante oculos tibi pro-
 ponas. modò uno tempore tot uiri clariss. interie-
 runt: de imperio præterea tanta diminutio facta est:
 omnes prouinciæ cōquassatæ sunt, in unius mulier-
 cule animula si iactura facta sit tantoperè commo-
 ueris? Quæ si hoc tempore non suū diem obiisset,
 paucis post annis tamen ei moriendum fuit, quonia-
 am homo nata fuerat. Etiā tu ab hisce rebus animū

E   ad cogla

L I B E R

ad cogitationem tuam auoca: atq; ea potius reminiscere, quæ digna tua persona sunt, illam, quamdiu ei opus fuerat, uixisse, unâ cū Rep. fuisse: te patrem suum Prætozem, Consulem, Augurem uidisse, adolescentibus primarijs nuptam fuisse, omnibus bonis prope perfundam esse, cum Respub. occideret uita excessisse. Quid est quod tu, aut illa cum fortuna hoc nomine queri possitis? Deniq; noli te obliuisci Ciceronem esse, & eum, qui alijs consueueris præcipere, et dare consiliū: nec imitare malos medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenere medicine scientiam, ipsi se curare non possunt: sed potius, quæ alijs tute præcipere soles, ea tute tibi subiice, atq; apud animum propone: **NULLVS DOLOR EST, QVEM NON LONGINQVITAS TEMPORIS MINVAT atq; molliat.** Hoc te expectare tempus tibi turpe est, ac non ei rei sapientia tua te occurrere. Quòd si quis etiam inferis sensus est, qui illius amor in te fuit, pietasq; in omnes suos, hoc certè illa te facere non uult. Da hoc illi mortuæ, da ceteris amicis ac familiaribus, qui tuo dolore moerent: da patriæ, ut si qua in re opus sit, opera et consiliò tuo uti possit. Deniq; quoniam in eam fortunam deuenimus, ut etiam huic rei nobis seruiendum sit, noli committere, ut quisquam te putet, nõ tam filiam, quàm Reip. tempora, & aliorum uictoriam lugere. Plura me ad te de hac re scribere pu-

det, ne

TERTIVS

det, ne uidear prudentiæ tuæ diffidere. Quare si
hoc unum proposuero, sinem faciam scribendi. Vi-
dimus aliquoties secundam pulcherrimè te ferre
fortunam, magnamq; ex ea re te laudem apisci: fac
aliquando intelligamus, aduersam quoque te æquè
ferre posse: neq; id maius, quàm debeat, tibi onus ui-
deri, ne ex omnibus uirtutibus hæc unà tibi ui-
deatur deesse. Quod ad me attinet, cum te tranquil-
liore animo esse cognouero, de ijs rebus quæ hic
geruntur, quemadmodumq; se prouincia habeat,
certiorem faciam. Vale.

M. T. C. SER. SVLPICIO S. D. 4. 6.

Ego uerò Serui uellem, ut scribis, in meo græ-
uissimo casu affuisses. Quantum enim præ-
sens me adiuuare potueris, & consolando, & pro-
pè æquè dolendo, facile ex eo intelligo, quod litte-
ris tuis lectis, aliquantulū acquieui. Nam & ea scri-
psisti, quæ leuare luctū possent, & in me consolan-
do, non mediocrem ipse animi dolorem adhibuisti.
Seruius tamē tuus omnibus officijs, quæ illi temporè
tribui potuerunt, declarauit, & quanti ipse me fa-
ceret, & quam suū talem erga me animum tibi græ-
tum putaret fore: cuius officia iucundiora scilicet
sepe mihi fuerunt, nunquā tamen gratiora. Me au-
tem non oratio tua solum et societas penè ægritudi-
nis, sed etiam auctoritas consolatur. Turpè enim
esse existimo, me non ita ferre casum meum, ut tu

E 2 tali ser

L I B E R

tali sapientia præditus ferendum putas. Sed oppri-
 mor interdum, & uix resisto dolori, quòd eam so-
 latia deficiunt, quæ ceteris, quorum mihi exempla
 propono, simili in fortuna non defuerunt. Nam &
 Q. Maximus, qui filium consularem clarũ uirum, &
 magnis rebus gestis amisit, & L. Paullus, qui duos
 septẽ diebus, & uester Gallus, & M. Cato, qui sum-
 mo ingenio, summa uirtute filium perdidit, ijs tem-
 poribus fuerunt, ut eorum luctum ipsorum digni-
 tas consolaretur ea, quam ex Rep. consequabantur:
 mihi aut̃ amissis ornamentis ijs, quæ ipse commemo-
 ras, quæq; eram maximis laboribus adeptus, unũ ma-
 nebat illud solatium, quod ereptum est. Non amico-
 rum negotijs, non Reip. procuracione impediaban-
 tur cogitationes meæ. Nihil in foro agere licebat:
 aspicere curiam non poteram, existimabam id quod
 erat, omneis me & industriæ meæ fructus & for-
 tunc perdidisse. Sed cũ cogitarem, hæc mihi tecum
 & cũ quibusdam esse communia, & cum frangerẽ
 iam ipse me, cogereq; illa ferre toleranter, habes-
 bam quo confugerem, ubi conquiescerem, cuius in
 sermone, & suauitate omneis curas doloresq; de-
 ponerem. Nunc autem hoc tam graui uulnere, etiã
 illa, quæ cõsenuisse uidebantur, recrudescunt. Non
 enim, ut tum me à Rep. mœstum domus excipiebat,
 quæ leuaret: sic nunc domo mœrens ad Remp. con-
 fugere possum, ut in eius bonis acquiescam. Ita q; et
 domo

domo absum, & foro, quod nec cum dolore, quem à Rep. capio, domus iam consolari potest, nec domesticum Resp. Quo magis te exopto, teq; uidere q̄ primum cupio. Maior mihi leuatio afferrī nulla potest, quam coniunctio consuetudinis, sermonumq; nostrorum. Quanquam sperabam tuum aduentum (sic enim audiebam) appropinquare. Ego autem cum multis de causis te exopto quā primum uidere: tum etiam ut ante commentemur inter nos, qua ratione nobis traducendū sit hoc tempus, quod est totum ad unius uoluntatem accommodandum, & prudentis, & liberalis, & (ut perspexisse mihi uideor) nec à me alieni, et tibi amicissimi. Quod cū ita sit, magnæ tamen est deliberationis, que ratio sit ineunda nobis non agendi aliquid, sed illius concessu, & beneficio quiescendi. Vale.

M. T. C. L. LVCCEIO Q FILIO S D. 5. 12.

Coram me tecū eadem hæc agere sæpe conantem deteruit pudor quidā penè subrusticus, que nūc expromam absens audacius. Epistola enim non erubescit. Ardeo cupiditate incredibili, neq; ut ego arbitror, reprehendenda, nomen ut nostrum scriptis illustretur & celebretur tuis. Quod etsi mihi sæpe ostendis te esse facturum, tamē ignoscas uelim huic festinationi meæ. Genus enim scriptoriū tuorum etsi erat semper à me uehementer expectatum, tamen uicit opinionē meam, meq; ita uel cepit,

E 3 uel

LIBER

uel incendit, ut cuperē quā celerrimē res nostras
 monumentis commendari tuis. Non enim me solum
 commemoratio posteritatis ad spem quandam im-
 mortalitatis rapit, sed etiam illa cupiditas, ut uel
 auctoritate testimonij tui, uel indicio beneuolētie,
 uel suauitate ingenij uiui perfruamur. Neq; tamen
 hęc cum scribebam, eram nescius, quantis oneri-
 bus premerēre susceptarum rerum, & iam instituta-
 tarū: sed quia uidebam Italici belli, & ciuilibis histo-
 riam iam penē à te esse perfectam: dixeras autē mihi
 te reliquas res ordiri: deesse mihi nolui, quin te ad-
 monerem, ut cogitares coniunctē ne mallet cum ce-
 teris rebus nostra contexere, an, ut multi Græci fe-
 cerunt, Calisthenes Troicum bellum, Timeus Pyre-
 rhi, Polybius Numantinum, qui omnes à perpetuis
 suis historijs ea quę dixi bella, separauerunt, tu quo-
 que item ciuilem coniurationem ab hostilibus ex-
 ternisq; bellis seiungeres. Equidem ad nostram lau-
 dem non multum uideo interesse, sed ad propere-
 tionem meam quiddam interest, non te expectare,
 dum ad locum uenias, at statim causam illam totā,
 & tempus arripere. Et simul si uno in argumento,
 unaque in persona mens tua tota uersabitur, cerno
 iam animo, quantō omnia uberiora, atq; ornatiōra
 futura sint. Neq; tamen ignoro, quā impudenter
 faciam, qui primum tibi tantum oneris imponam
 (potest enim mihi denegare occupatio tua) deinde
 etiam,

TER TIVS.

etiam, ut ornes me postulem. quid si illa tibi non
 tantoperè uidètur ornanda? SED TAMEN QVI
 SEMEL uerecundia sineis transierit, eum bene, et
 nauiter oportet esse impudentem. Itaq; te planè eti
 am atq; etiam rogo, ut & ornes ea uehementius eti
 am quàm fortasse sentis, & in eo leges historiae ne
 gligas, gratiamq; illam, de qua suauissimè quodam
 in prooemio scripsisti: à qua te affici non magis po
 tuisse demonstras, quàm Herculem Xenophonteiu
 illum à uoluptate: ea si me tibi uehementius cōmen
 dabit, ne aspernere, amoriq; nostro plusculū etiam,
 quàm concedit ueritas, largiare. Quod si te addu
 cemus, ut hoc suscipias, erit (ut mihi persuadeo) ma
 teries digna facultate, & copia tua. A principio
 enim coniurationis usq; ad reditum nostrum uide
 tur mihi modicum quoddam corpus confici posse:
 in quo & illa poteris uti ciuiliū commutationū
 scientia, uel in explicandis causis rerum nouarum,
 uel in remedijs incommodorum, cum & reprehende
 des ea, quæ uituperanda duces, & quæ placebunt
 exponendis rationibus comprobabis. & si liberius,
 ut consuesti, agēdum putabis, multorum in nos per
 fidiam, insidias, proditionem notabis. Multam etiam
 casus nostri tibi uarietatem in scribendo suppedi
 tabunt plenā cuiusdam uoluptatis, quæ uehementer
 animos hominum in legendo scripto retinere pos
 sit. NIHIL est enim aptius ad delectationem

LIBER

lectoris, quàm temporum uarietates, fortunæq; uicissitudines: quæ etsi nobis optabiles in experiendo non fueruent, in legendo tamen erunt iucundæ. HABET enim præteriti doloris secura recordatio delectationem. Ceteris uera nulla perfunctis propria molestia, casus alienos sine ullo dolore intuentibus, etiam ipsa misericordia est iucunda. Quæ enim nostrum, ille moriens apud Mantineam EPAMINONDAS non cum quadam miseratione delectat? qui tum deniq; sibi auelli iubet spiculum, posteaquam ei percontanti dictum est, clypeum esse saluum: ut etiam in uulneris dolore æquo animo cum laude moreretur. Cuius studium in legendo non erectum Themistoclis fuga, redituq; retinetur? Etenim ordo ipse annalium mediocriter nos retinet, quasi enumeratione fastorum: at uiri sæpe excellentis accipite; uarijque casus habent admirationem, expectationem, letitiam, molestiam; spem, timorem: si uero exitu notabili concluduntur, expletur animus iucundissime lectionis uoluptate. Quod mihi acciderit optatius, si in hac sententia fueris, ut à continentibus tuis scriptis, in quibus perpetuam rerum gestarum historiã complecteris, secernas hanc quasi fabulam rerum euentorumq; nostrorum. Habet enim uarios actus, multasq; actiones, & consiliorum & temporum. Ac non uereor ne assentatiuncula, quadam aucupari tuam gratiam uidear, cum hoc demonstram

TERTIVS.

demonstrem, me à te potissimū ornari celebrariq; uelle. Neq; enim tu is es, qui, quid sis nescias, & qui non eos magis, qui te non admirentur, inuidos, quàm eos, qui laudent assentatores arbitrè. Neq; autem ego sum ita demens, ut me sempiternæ gloriæ per eum commendari uelim, qui non ipse quoq; in me commendando propriam ingenij gloriã consequatur. Neq; enim Alexander ille gratiæ causa ab Apelle potissimum pingi, & à Lysippo fingi uolebat: sed quod illorum artem cum ipsis, tum etiam sibi gloriæ fore putabat. Atq; illi artifices corporis simulachra ignotis nota faciebant, quæ uel si nulla sint, nihilo sunt tamen obscuriores clari uiri. Nec minus enim est Spartiates ille Agesilaus perhibendus, qui neq; pictam neque fictam imaginem suam passus est esse, quam qui in eo genere laborarunt. Unus enim Xenophontis libellus in eo rege laudando facile omneis imagines omniū statuasq; superauit. Atq; hoc præstantius mihi fuerit, & ad letitiam animi, & ad memoriæ dignitatem, si in tua scripta peruenero, quàm si in ceterorum, quod non ingenium mihi solum suppeditatum fuerit tuū, sicut Timoleonti à Timeo, aut ab Herodoto Themistocli sed etiã auctoritas clarissimi, & spectatissimi uiri, & in Rep. maximis grauissimisq; causis cogniti atq; in primis probati: ut mihi non solum præconiū, quod cū in Sigeum uenisset Alexander ab Homero

L I B E R

dixit, sed etiam graue testimonium impertitum clari hominis, magniq; uideatur. Placet enim Hector ille mihi Næuianus, qui non tantum laudari se letatur, sed addit etiam, a laudato uiro. Quod si à te nõ impetro, hoc est, si quate res impedierit (neq; enim fas esse arbitror, quicquam me rogantem abs te non impetrare) cogar fortasse facere, quod nonnulli sæpe reprehendunt, scribam ipse de me, multorum tamen exemplo, & clarorum uirorum. Sed quod te non fugit, hæc sunt in hoc genere uitia, et uerecundius ipsi de sese scribant, necesse est, si quid est laudandum: et prætereant, si quid forte reprehendendum est. Accedit etiam, ut minor sit fides, minor auctoritas, multi deniq; reprehendant, & dicant, uerecundiores esse præcones ludorum Gymnicorum, qui cum ceteris coronas imposuerunt uictoribus, eorumq; nomina magna uoce pronūtiauerunt, cum ipsi ante ludorum missionem corona donentur, aliorum præconem adhibeant, ne sua uoce ipsi se uictores esse prædicent. Hæc nos uitare cupimus, et si recipis causam nostram, uitabimus. Idq; ut facias rogamus. Ac ne forte mirêre, cur, cum mihi sæpe ostenderis te accuratissime nostrorum temporum consilia, atq; euentus literis mandaturū, à te id nūc tantopere, & tam multis uerbis petamus: illa nos cupiditas incendit, de qua initio scripsi, festinationis, quòd alacres animo sumus, ut & ceteri uiuentibus

tibus

TERTIVS.

tibi nobis ex libris tuis nos cognoscant, et nos me
 ipsi uiui gloriola nostra perfruamur. His de rebus,
 quid acturus sis, si tibi non est molestum, rescribas
 mihi uelim. Si enim suscipis causam, conficiam com-
 mentarios rerum omnium: sin autem differs me in
 tempus aliud, coram tecum loquar. Tu interea non
 cessabis, & ea quæ habes instituta, perpolies, nosq;
 diliges. Vale.

M. T. C. T. P. ATTICO. S. 8. 3.

Maximis, & miserrimis rebus perturbatus,
 cum coram tecum mihi potestas deliberan-
 di non esset, uti tamen tuo consilio uolui. Delibera-
 tio autem omnis hæc est: Si Pompeius Italia cedat
 (quod eum facturum esse suspicor) quid mihi agen-
 dum putes. & quò facilius consilium dare possis,
 quid in utranq; partem mihi in mentem ueniat, expli-
 cabo breui. Cum merita Pompeij summa erga salua-
 tem meam, familiaritasq; quæ mihi cum eo est, tum
 ipsa Reip. causa me adducit, ut mihi uel consilium
 meum cum illius consilio, uel fortuna coniungenda esse
 uideatur. Accedit illud: si maneo, & illum comita-
 tum optimorum, et clarissimorum ciuium deserero, caden-
 dum est in unius potestatem. Qui etsi multis rebus
 significat, se nobis esse amicum, & ut esset, à me est
 (tute scis) propter suspicionem huius impendentis
 tempestatis multò ante prouisum: tamen utrunq; con-
 siderandum est, & quanta ei fides sit habenda, & si
 maximè

L I B E R

maximè exploratum sit, cum nobis amicum foreo
 sit ne uiri fortis & boni ciuis, esse in ea urbe, in
 qua cum summis honorib. imperijsq; usus sit, res ma
 ximas gesserit. sacerdotio sit amplissimo præditus,
 non futurus sit sui iuris, subeundumq; periculum
 sit cum aliquo fortè dedecore, si quando Pompeius
 Remp. recuperauerit. In hac parte hæc sunt. Vide
 nunc, quæ sint in altera. Nihil actum est à Pompeio
 nostro sapièter, nihil fortiter: adde etiam nihil, ni
 si contra consilium auctoritatemq; meam. Omitto
 illa uetera, quod istum in Remp. ille aluit, auxit, ar
 mauit: ille legib. per uim & contra auspicia feren
 dis auctor: ille Gallie ulterioris adiunctor, ille gee
 ner: ille in ad optādo P. Clodio augur: ille restituen
 di mei, quàm retinendi studiosior: ille prouincie
 propagator: ille absentis in omnibus adiutor. Idem
 etiã tertio Consulatu, postquã esse defensor Reip.
 cœpit, contendit, ut decem Tribuni pl. ferrent, ut
 absentis ratio haberetur: quod idem ipse sanxit lee
 ge quadam sua, Marcoq; Marcello Cos. finienti pro
 uincias Gallias Kal. Martij, restitit. Sed ut hæc omit
 tam, quid foedius; quid perturbatius hoc ab urbe
 discessu, siue potius turpissima fuga? Quæ conditio
 non accipienda fuit potius, quàm relinquenda pa
 tria? Malæ conditiones erant, fateor, sed nunquid
 hoc peius? At recuperabit Remp. Quãdo? aut quid
 ad eam spem est parati? Non ager Picenus amissus?
 non

TERTIVS.

non patefactum iter ad urbem? nō pecunia omnis,
 & publica, & priuata aduersario tradita? Deniq;
 nulla caussa, nullæ uires, nulla sedes, quo cōcurrant,
 qui Remp. defensam uelint. Apulia delecta est ina-
 nissima pars Italiae, & ab impetu huius belli remo-
 tissima: fuga & maritima opportunitas uisa quæri
 desperatione. Inuitē cepi Capuam, non quo munus
 illud defugerem, sed sine caussa, in qua nullus esset
 ordinum, nullus apertus priuatorum dolor: hono-
 rum autem esset aliquis sed hebes, ut solet, &, ut
 ipse sensissem, multitudo & infimus quisq; propen-
 sus in alteram partem. Multi mutationis rerum cu-
 pidi. Dixi ipsi, me nihil suscepturum sine præsi-
 dio, & sine pecunia. Itaq; habuit nihil omnino ne-
 gotij, quod ab initio uidi, nihil quæri præter fugam.
 eam si nunc sequor, quonam? cum illo non. ad quem
 cum essem profectus, cognoui in ijs locis esse Cæsa-
 rem, ut tutò Luceriam uenire non possem. Infero
 mari nobis incerto cursu hieme maxima nauigan-
 dum est. Age iam, cum fratre, an sine? cum filio; an
 quomodo? In utraq; enim re summa difficultas erit,
 summus animi dolor. Qui autē impetus illius erit
 in nos absentes, fortunasq; nostras? acrior quam in
 ceterorum, quod putabit fortasse in nobis uiolans
 aliquid se habere populare. Age iam, has com-
 pedes, fasces inquam hos laureatos, efferre ex Ita-
 lia quam molestum est? Qui autem locus erit nobis
 tutus,

LIBER

tutus, ut iam placatis utamur fluctibus, antequam
 ad illum uenerimus? Qua autem, aut quò, nihil scia-
 mus. At si restitero, & fuerit nobis in hac parte lo-
 cus, idem fecero, quod in Cinnae dominatione, Phi-
 lippus, quod L. Flaccus, quod Q. Mucius, quoquo-
 modo ea res huic quidem cecidit: qui tamen ita di-
 cere solebat, se id fore uidere, quod factum est: sed
 hoc malle, quam armatum ad patriæ mœnia accede-
 re. Aliter Thrasibulus, & fortasse melius: sed est
 certa quædã illa Mucij ratio, atq; sententia: est illa
 etiam Philippi. Et cum sit necesse seruire tempori,
 & non amittere tempus, cum sit datum sed in hoc
 ipso habent tamen iidem fasces molestiam. Sit enim
 nobis amicus, quod incertũ est: sed sit, deferet tri-
 umphum. non accipere ne periculosum sit, an acci-
 pere inuidiosum ad bonos? O rem, inquis, difficilem,
 & inexplicabilem. atqui explicanda est. Qui enim
 fieri potest? ac ne me existimares ad manendũ esse
 propensioem, quod plura in ea parte uerba fece-
 rim: potest fieri quod fit in multis quæstionibus, ut
 res uerbosior hæc fuerit, illa uerior. Quamobrem
 ut maxima de re æquo animo deliberanti, ita mihi
 des consilium uelim. Nauis & in Caieta est parata
 nobis, & Brundisij. Sed ecce nuntij scribẽte me hæc
 ipsa noctu in Caleno, ecce littere, Cæsarem ad Cor-
 finium, Domitium Corfinij cum firmo exercitu, &
 pugnare cupiente. Nõ puto etiam hoc Cn. nostrum
 commissura

TERTIVS.

commissurum, ut Domitium relinquat: etsi Brundisium Scipionem cum cohortibus duabus praemiserat, legionem à Fausto conscriptam in Siciliam sibi placere à Coß. duci, scripserat ad Coß. Sed turpe Domitium erit deserere implorantem eius auxilium. est quaedam spes mihi quidem non magna, sed in his locis firma: Afraniū in Pyreneo cum Trebonio pugnasse, pulsum Trebonium: etiam Fabium tuum transisse cum cohortibus. Summum autem, Afranium cum magnis copijs aduentare. Id si est, in Italia fortasse manebitur. Ego autem, cum esset incertum iter Cæsaris, quod uel ad Capuam, uel ad Luceriam iturus putabatur, Leptam ad Pompeiū misi & litteras. Ipse ne quo inciderem, reuerti Formias. Hæc te scire uolui, scripsiq; sedatiore animo, quàm proximè scripseram, nullum meum iudicium interponens, sed exquirens tuum. Vale.

CIC. DOLABELLAE COS. S.D. 9.14.

Etsi contētus eram mi Dolabella tua gloria, satisq; ex ea magnam letitiam, uoluptatemq; capiebam: tamen non possum nō confiteri, cumulari me maximo gaudio, quod uulgo hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. Neminem conueni (conuenio autem quotidie plurimos: sunt enim permulti optimi uiri, qui ualetudinis caussa in hæc loca conueniāt, præterea ex municipijs frequentes accessarij mei) quin omnes, cum te summis laudibus ad

LIBER

bus ad cælum extulerunt, mihi continuo maximas
 gratias agant. Negant enim se dubitare, quin tu me
 is præceptis & cōsilijs obtemperans, præstantissim
 um te ciuem, & singularem Cos. præbeas. Quibus
 ego, quanquam uerissimè possum respondere, te,
 quæ facias, tuo iudicio & tua sponte facere, nec
 cuiusquam egere consilio: tamen neq; planè assena
 tior, ne imminuam laudem tuam, si omnis à meis con
 silijs profecta uideatur: neq; ualde nego. Sum enim
 auidior, etiam quam satis est, gloriæ: est tamen non
 alienum à dignitate tua, quod ipsi Agamemnoni re
 gi regum fuit honestum habere aliquem in consilijs
 capiundis Nestorem: mihi uerò gloriosum, te iuue
 nem Cos. florere laudibus, quasi alumnium discipli
 nae meæ. L. quidem Cæsar, cū ad eum ægrotum Nea
 polim uenisssem, quanquā erat oppressus totius cor
 poris doloribus, tamen ante quam me planè saluta
 uit, O mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantum
 ualeas apud Dolabellam, quantum si ego apud so
 roris filium ualerem, iam salui esse possemus. Dola
 belle uerò tuo & gratulor, & gratias ago: quem
 quidem post te Cōsulem, solum possumus uerè Con
 sulem dicere. Deinde multa de facto, ac de re gesta,
 tum nihil magnificentius, nihil præclarior actum
 unquam, nihil Reip. salutarior: atq; hæc una uox o
 mnium est. A te autem peto, ut me hanc, quasi fals
 sam hereditatem alienæ gloriæ sinas cernere, meq;
 aliqua

TERTIVS.

aliqua ex parte in societatem tuarum laudum veni-
 re patiare. Quamquam mi Dolabella (hæc enim iocatus sum) libentius omnes meas, si modò sunt alia-
 quæ meæ laudes, ad te transfuderim, quam aliquam
 partem exhausserim ex tuis: nam cum te semper tan-
 tum dilexerim, quantum tu intelligere potuisti,
 tum his tuis factis sic incensus sum, ut nihil unquam
 in amore fuerit ardentius. Nihil est enim (mibi cre-
 de) uirtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabi-
 lius. Semper amaui, ut scis Brutum, propter eius sum-
 mum ingenium, suauissimos mores, singularem pro-
 bitatem atq; constantiam: tamen Idib. Mart. tantum
 accessit ad amorem, ut mirarer, locum fuisse augen-
 di in eo, quod mihi iam pridem cumulatam etiam u-
 debatur. Quis erat qui putaret ad eum amorem,
 quæ erga te habebam, posse aliquid accedere? Tan-
 tum accessit, ut mihi nunc deniq; amare uidear, an-
 tea dilexisset. Quare quid est, quod ego te hortor,
 ut dignitati & gloriæ seruias? Proponam tibi cla-
 ros uiros, quod facere solent, qui hortantur? Nem-
 nem habeo clariorem, quàm te ipsum: te imitère oportet,
 tecum ipse certes: nec licet quidem tibi iam tan-
 tis rebus gestis, non tui similem esse. Quod cum ita
 sit, hortatio non est necessaria, gratulatione magis
 utendum est. Contigit enim tibi quod haud scio, an
 nemini, ut summa seueritas animaduersionis nõ mo-
 dò non inuidiosa, sed etiam popularis esset, et cum

E   banis

LIBER

bonis omnibus, tum infimo cuiq; gratissima. Hoc si tibi fortuna quadam contigisset, gratularer felicitati tuæ: sed contigit magnitudine tum animi, tum etiam ingenij, atq; consilij. Legi enim concionem tuam nihil illa sapientius: ita pedetentim tum accessus à te ad causam facti, tum recessus, ut res ipsa maturitatem tibi animaduertendi omnium consensu daret. Liberasti igitur & urbem periculo, & ciuitatem metu. Neq; solum ad tempus maximam utilitatem attulisti, sed etiam ad exemplum. Quo facto intelligere debes, in te positam esse Remp. tibiq; non modò tuendos, sed etiam ornandos illos viros, à quibus initium libertatis profectum est. Sed his de rebus coram plura propediem, ut spero. tu quando Remp. nosq; conseruas, fac ut diligentissima me te ipsum, mi Dolabella, custodias. Vale.

M. T. CICERO BRUTO S. 3.

Nostræ res meliori loco uidebantur. Scripta enim ad te certò scio, quæ gesta sunt. quales tibi saepe scripsi Consules, tales extiterunt. Cæsaris uerò pueri mirifica indoles uirtutis: utinam tam facile eum florentem & honoribus, & gratia regere, ac tenere possimus, quam facile adhuc tenuimus. Est omninò illud difficilius, sed tamen non diffidimus. Persuasum est enim adolescenti & maxime per me, eius opera nos esse saluos, et certè nisi is Antonium ab urbe auertisset, periissent omnia.

Triduo

TERTIVS.

Triduo uerò, aut quatruiduo ante hanc rem pulcher-
 rimam, timore quodam percussa ciuitas tota ad te
 se cum coniugibus, & liberis effundebat: eadem re
 creata a. d. XII. Kal. Maij, te huc uenire, quàm se ad
 te ire malebat: quo quidem die magnorum meorum
 laborum, multarumq; uigiliarum fructum cepi ma-
 ximum, si modò est aliquis fructus ex solida ueraq;
 gloria. Nam tantæ multitudinis, quantã capit urbs
 nostra concursus est ad me factus. ea cum usque in
 Capitolium deductus, maximo clamore atq; plausu
 in rostris collocatus sum. Nihil est in me inane: ne-
 que enim debet: sed tamen omnium ordinum con-
 sensus, gratiarum actio, gratulatioq; me cõmouet:
 propterea, quod popularẽ me esse in populi salute,
 præclarum est. Sed hæc te malo ab alijs audire. Me
 uelim de tuis rebus consilijsq; facias diligentissimẽ
 certiozem: illudq; consideres, ne tua liberalitas dis-
 solutior uideatur. Sic sentit Senatus, sic populus R.
 nullos unquam hostes digniores omni supplicio fu-
 isse, quàm eos ciueis, qui hoc bello contra patriam
 arma ceperunt: quos quidem ego omnibus sententijs
 ulciscor, & persequor, omnibus bonis approbanti-
 bus. Tu quid de hac re sentias, tui iudicij est. Ego
 sic sentio, trium fratrum unã & eandem esse causã
 sam. Consules duos, bonos quidem, sed duntaxat bo-
 nos amisimus. Hirtius quidem in ipsa uictoria occi-
 dit, cum paucis diebus magno prælio antè uicisset.

LIBER

Nam Pansa fugerat uulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. Reliquias hostium Brutus persequitur, & Cæsar. Hostes autem omnes iudicati, qui M. Antonij sectam secuti sunt. Atq; id Senatusconsultum pleriq; interpretantur etiam ad tuos, siue captiuos, siue dedititios pertinere. Equidem nihil disserui durius, cum nominatim de C. Antonio decernerem, quod ita statueram à te cognoscere causam eius Senatum oportere. X. Kal. Maij.

M. BRVTVS M. T. CICERONI S.P.D. 4.

Quanta sim lætitia affectus, cognitis rebus Bruti nostri, & Consulum, facilius est tibi existimare, quam mihi scribere: cum alia laudo & gaudeo accidisse, tum quod Bruti eruptio non solum ipsi salutaris fuit, sed etiam maximo ad uictoriam adiumento. Quòd scribis, trium Antoniorum unam atq; eandem causam esse, quid ego sentiam mei iudicij esse, statuo nihil: nisi hoc, Senatus, aut P. R. iudicium esse de ijs ciuibus, qui pugnantes non interierint. At hoc ipsum, inquires, inique facis, quib; hostilis animi in Remp. homines, ciues appelles: imò iustissimè. Quod enim nondum Senatus censuit, nec populus R. iussit, id arroganter non præiudico, neq; reuoco ad arbitrium meum. Illud quidem non muto, quòd ei, quem me occidere res non cecigit, neq; crudeliter quicquã eripui, neq; dissolutè quicquam remisi, habuiq; in mea potestate, quòad bel-

leum iuita

TERTIVS.

lum fuit. multo quidem honestius iudico, magis quod concedere possit Resp. miserorum fortunam non insectari, quā infinita tribuere potentibus, quæ cupiditatem & arrogantiam incendere possint. Quæ in re, Cicero uir optime, ac fortissimè, mihiq; meritò & meo nomine & Reip. carissime, nimis credere uideris spei tuæ, statimq; ut quisq; aliquid rectè fecerit, omnia dare ac permittere, quasi non liceat traduci ad mala consilia corruptum largitionibus animum. Quæ tua est humanitas, æquo animo memineri patieris, præsertim de communi salute: facies tamen quod tibi uisum fuerit: etiam ego, cum me docueris. Nunc Cicero, nunc agendum est, ne frustra oppressum esse Antonium gauisi simus: ne uel semper primi cuiusq; mali excidendi causa sit, ut aliud renascatur illo peius. Nihil iam neq; opinantibus, aut patientibus nobis aduersi euenire potest: in quo nõ cum omnium culpa, tum præcipuè tua futura sit, cuius tantam auctoritatem Senatus ac populus Ro. non solum esse patitur, sed etiam cupit, quanta maxima in libera ciuitate unius esse potest: quam tu non solum benè sentiendo, sed etiam prudenter tue ri debes. Prudentia porrò, quæ tibi superest, nulla abs te desideratur, nisi modus in tribuendis honoribus. Alia omnia sic abundè adsunt, ut cum quolibet antiquorum comparari possint tuæ uirtutes. Vnum hoc grato animo, liberaliq; profectū, cautiorem ac

L I B E R

moderatiorem liberalitatem desiderat. Nihil enim Senatus cuiquam dare debet, quod male cogitantibus exemplo, aut presidio sit. Itaque timeo de Consulatu, ne Cæsar tuus altius se ascendisse putet decretis tuis, quam inde si Consul factus sit, descendurum. Quod si Antonius ab alio relictum regni instrumentum occasionem regnandi habuit, quo nam animo fore putas, si quis auctore non tyranno interfecto, sed ipso Senatu putat se imperia quælibet concupiscere posse? Quare tum et facilitatem, et providentiam laudabo tuam, cum exploratum habere cepero, Cæsarem honoribus, quos acceperit, extraordinarijs fore contentum. Alienæ igitur, iniquies, culpæ me reum facies? prorsus alienæ, si provideri potuit, ne existeret. quod utinam inspectare possis timorem de illo meum. His litteris scriptis, te Consulem factum audiui. Tum uerò incipiam proponere mihi Remp. iustam, et iam suis nitentibus uiribus, si istuc uidero. Filius ualet, et in Macedoniam cum equitatu præmissus est. Id. Mart. ex castris

TVLL. et CIC. TIRONI SVO S.P.D. 16.9.

Nos à te ut scis, discessimus a. d. quartum Nonas Nouemb. Leucadem uenimus ad octauum Idus Nouemb. a. d. septimum Actium. ibi propter tempestatem ad sextum Idus morati sumus. Inde a. d. quintum Idus Corcyram bellissimè nauigauimus; Corcyræ fuimus usque ad XVI. Kal. Decemb. tempestas

TERTIVS.

tempestatibus retenti. a. d. XV. Kal. à portu Cora
 cyraeorum ad Cassiopen stadia C X X. processimus.
 Ibi retenti uentis sumus usq; ad IX Kal. Interea qui
 cupidè profecti sunt, multi naufragia fecerunt: nos
 eo die coenati soluimus. Inde austro lenissimo, caelo
 sereno, nocte illa, & die postero in Italiam ad Hy
 druntem ludibundi peruenimus: eodemq; uento po
 stridiè, (id erat a d. VII. Kal. Decemb.) hora quarta
 Brundisium uenimus: eodemq; tempore simul nobis
 scum in oppidum introijt Terentia, quæ te facit
 plurimi. A. d. quintum Kal. Decemb. seruus Cn. Plan
 cij Brundisij tandem aliquando mihi à te expecta
 tissimas litteras reddidit, datas Idib. Nouemb. quæ
 me molestia ualde leuarunt: utinã omnino libera sa
 sent. Sed tamen Asclapo medicus planè confirmat
 propediem te ualentem fore. Nunc quidem ego te
 hortor, ut omnem diligentiam adhibeas ad conuale
 scendum: tuam prudentiam, temperãtiã, amorem
 erga me noui. Scio te omnia facturum, ut nobiscum
 quàm primum sis. Sed tamen ita uelim, ut ne quid
 properes. Symphoniam Lysonis uelim uitaßes, ne in
 quartam hebdomadam incideres. sed quando pudor
 ri tuo maluisti obsequi, quàm ualetudini, reliqua cu
 ra. Curio misi, ut medico honos haberetur, & tibi
 daret, quod opus esset: me cui iussisset, curaturum.
 equum & mulum Brundisij tibi reliqui. Romæ ue
 reor ne ex Kal. Ianuar. magni tumultus sint. Nos

F 4 agemus

LIBER

Agemus omnia modicè. Reliquum est, ut te hoc ro-
gem, & à te petam, ne temerè nauiges. Solent naua-
te festinare quæstus sui caussa. Cautus sis mi Tiro.
Mare magnum & difficile tibi restat. Si poteris cū
Mescinio (cautè is solet nauigare) si minus, cum ho-
nesto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularia
us moueatur. In hoc omnem diligentiam si adhibue-
ris, teq; nobis incolumen præstiteris, omnia à
te habebo. Etiam atq; etiam noster Tiro
uale. Medico, Curio, Lysoni de
te scripsi diligentissimè.
Vale, Salue.

FINIS.

Handwritten signature and date: L. ... 1783 6 6

I/64. 1.30

